بسم الله الرحمن الرحیم

آخر ای یار سفر کرده کجائی باز آ — بیش ازین نیست مرا تاب جدائی باز آ

در فراقِ تو زبس مضطرب و بیتابم — بهرِ تسکینم اگر زود بیائی باز آ

حیف باشد که برم حسرتِ روی تو بخاک — کاش آخر نفسم روی نمائی باز آ

رفتی آزرده بنوعی که نمی آئی باز — می ندانم ز من آزرده چرائی باز آ

انتظارِ تو قیامت بسرم آورده است — صد شبِ وعده شد و باز نیائی باز آ

با همه جور و جفا شوق تو بی پایانست — تو عبث منفعل از جور و جفائی باز آ

طرزی از دردِ فراقِ تو بجانست امشب — ملے اے کافرِ بیرحم کجائی باز آ

وله

دل نمیخواست که گاہے شوم از یار جدا
از قضا مے شوم امروز بنا چار جدا

رنجشے بے سببے ماند شب وصل بهم
من جدا خفته به یک بستر و دلدار جدا

گفتم آید پے دلجوئیم از لطف ونشد
شدم از رشک عبث زان مہ عیار جدا

حالتے رفت بهنگام جدائی که مپرس
من جدا مانده بحسرت نگران یار جدا

عمرها فارغ از اندیشهٔ هجران بودیم
کے گمان بود که باشیم به یکبار جدا

آه ازین غصه که خواهیم که باهم باشیم
باز مانیم ز اندیشهٔ اغیار جدا

طرزی الحق که قیامت نرسد پیش از وقت
مگر آن وقت که از یار شود یار جدا

وله

به بیم افگند دربره دامن از دستم کشیدنها
ولے دل را تسلی داد آن برگشته دیدنها

پریشان خوابے امشب دیدم و کردم فراموشش
دل اما تا سحرگاهان نیاسود از تپیدنها

ببزم وصل پنداری که جانم میکشید از تن
ز شرم از دستم اندک اندک آن دامن کشیدنها

رخوے نازکش اندیشه ها میداشتم در دل
بجان منت کش قاصد شدم از نارسیدنها

تماشا داشت رفت و دیدمش نادیدنش طرزی
پس آنگه خنده زیر لب زنان دزدیده دیدنها

ولہ

باد عنبر بوے از زلفِ پریشانِ شما
کام جان شیرین ز لعلِ شکر افشانِ شما

ہر زمان بیرون روم از بزم و باز آیم کہ نیست
طاقتِ رشکِ رقیب و تابِ ہجرانِ شما

بُردے از خانہ بحیلہ غیر را بیرونِ در
سوے من باز آمدے نازم باحسانِ شما

جان نخواہم برد امشب کارم از درمان گذشت
زخم کاری خوردہ ام بر دل ز پیکانِ شما

کاش ما را خوانی و از اولِ شب تا سحر
ابر و باران باشد و باشیم مہمانِ شما

رنجشِ دیرینہ را ظاہر نمیسازی ہنوز
سخت می ترسم ز رنجشہاے پنہانِ شما

میشوی از من جدا از اتفاقاتِ زمان
ہر کجا باشی خدا باشد نگہبانِ شما

ہر کہ مرد از شوقِ رویت زندۂ جاوید شد
آب حیوان جوشد از چاہِ زنخدانِ شما

قاصدا یاران دہلی را اگر گوے ز من
مے تپیم چون طائر بسمل بہجرانِ شما

در بہشتِ لکھنؤ دارم دلے چون غنچہ تنگ
یاد مے آید ز بس گلگشتِ بستانِ شما

نامۂ آزردہ و غالب ہمی آید بمن
مے ندانم چیست حالِ مصطفے خانِ شما

از ہوا طرزی فرود آیند مرغانِ چمن
چون صفیری بر کشد مرغ خوش الحانِ شما

وله

رفتی زناز و باز نیائی بیا بیا	جان بر لبم ز درد جدائی بیا بیا
یک لحظه در فراق تو دل را قرار نیست	ای باعث قرار کجائی بیا بیا
تسکین نمی شود ز پیام زبانیم	سوزم ز شوق کام روائی بیا بیا
روزی نشد که شاد شویم از وصال تو	تا کی بوعده شاد نمائی بیا بیا
نزدیک شد که در غم هجر تو جان دهیم	ای دوست دور دور جدائی بیا بیا
رحمی بحال منتظران ای بهانه جوی	عمری گزشت و باز نیائی بیا بیا
طرزی ز شوق روی تو سوزد همی چو شمع	ای شمع دلفروز کجائی بیا بیا

وله

نگر دریافت از انداز ما عرض تمنا را	که می پیچید هر دم در سخنهای دگر ما را
دل اندر سینه خون شد از خلاف وعده اش لیکن	ز بهر مصلحت از لب همی زدم تقاضا را
نگه دزدید لیکن از من دم نظاره رویش	بصد اندیشه افگندست جان ناشکیبا را
یقینم شد فریبش خوردی و گشتی بکام او	که غیر از دور می خندد چو می بیند بره ما را

بامیدے کہ شاید وعدہ اش گاہے وفا گردد — خورم عمرے فریب وعدۂ امروز و فردا را

نمودہ محرمانش ترک آمد شد بسوے من — مگر ترکِ تعلق شد ز من آن شوخ رعنا را

بظاہر گر بغیر آمد شد و گفت و شنیدت نیست — ہمان میل تو مے یابیم با او بیوفا یارا

بغیر ایماے رفتن کرد تا مارا برد بیرون — بماندیم و برفت از بزم نافہمیدہ ایما را

خوش آن کز لب کند شکرفشانی در سخن با من — من از تقریبِ تحسین بوسم آن لعلِ شکرخا را

کراماتیست نظمِ حافظِ شیراز ما طرزی — کہ در آغوش خود پروردہ اعجاز مسیحا را

ولہ

آزردہ رفت از برِ ما دلستانِ ما — نارفتہ ہیچ گفت و شنوے میانِ ما

گفت از مطائبہ ز وصالِ رقیب شد — از سادگی یقین دل بدگمانِ ما

نادیدہ سیر جلوۂ گلہاے بوستان — برہم زدند فصلِ بہار آشیانِ ما

رفت آنکہ شورِ نغمۂ ما بود در چمن — مہرِ خموشی است کنون بر دہانِ ما

ناکامیم رسیدہ بجاے کہ راضیم — گر با رقیب نیز شود میہمانِ ما

بیگانہ وار ذکرِ رقیبان باو کنیم — شاید بدین بہانہ شود ہمزبانِ ما

برخاستیم از سرِ کویش زسادگی — در آرزوے آنکه بگیرد عنانِ ما

نشگفته ریخت غنچهٔ امید ما زشاخ — طرزی بهم رسید بهار و خزانِ ما

ولہ

هنگامِ نشاطست گل و سرو و سمن را — آغازِ جوانیست عروسان چمن را

هست از مے دوشینه چنان هست که امروز — بردوش برد باد صبا بوے سمن را

بر بوے گلِ روے شما ابر بهاری — از شوق کشد تنگ در آغوش چمن را

از بوے سرِ زلفِ تو گوئی بگلستان — افتاده گزر قافلهٔ بوے ختن را

کے بود گمانم که شوی همسفر غیر — وز یاد بری صحبتِ یارانِ وطن را

باز این نگهِ کیست که خون در جگرم کرد — گویا که تراوش شده ناسورِ کهن را

هر یک بگمانِ غلط افتاده بجنگل — تا باکه بود روے دل آن عربده فن را

طرزی بری از حسن بیان دل زنظرے — بر عرش رسانیده بیانِ تو سخن را

ولہ

چشم در راهِ تو دارد دلِ دیوانهٔ ما — همه شب باز بماند درِ کاشانهٔ ما

خرم آن شب که خوری بادهٔ گلگون بر قیب / چون شوی مست درائی ز در خانهٔ ما

در فراق تو نماند است سر و برگ نشاط / بی تو چون زهر بود باده به پیمانهٔ ما

گر نه بینیم رخ او سخن او شنویم / باشد ای کاش بهمسایگیش خانهٔ ما

گر نیائی بر ما غم زدگان کاش ز دور / شاد سازی به نگاهی دل دیوانهٔ ما

ای ز تو رونق کاشانه چه باشد که شبی / قدمی رنجه کنی باز به کاشانهٔ ما

ما ازو منفعل و او خجل از ما طرزی / زانکه بدنامی هم گشته ز افسانهٔ ما

وله

چنان نرفت قرار از وداع یار مرا / که باز آمدن او دهد قرار مرا

بیا که بی تو شبی وعده زنده در گورم / قیامتست که داری در انتظار مرا

نگه نکرده رسید آفت خزان از پی / نبود هیچ نصیبی ازین بهار مرا

چه روی داد که بیموجبی درین دو سه روز / چنان شدی که نبودی بعمر یار مرا

فغان ازین که شناسی چو نا امیدی من / بصد فریب کنی باز امیدوار مرا

ز دست بازی پنهان بلهوس باتو / کند دریدن پیراهن آشکار مرا

زبہرِ آنکہ شوم غافل از وصالِ رقیب | بوعدہ داشتہ دربندِ انتظار مرا
هزار مرحلہ طے گشت و منزلِ مقصود | نشان نداد یکے رہبر از ہزار مرا
دگر ہوائے غریبی ست در سرم طرزی | مگر ہوائے وطن نیست سازگار مرا

ولہ

شوق کسے کشید دگر کو بکو مرا | بر خاک ریخت آخرِ کار آبرو مرا
از بسکہ دل شکستہ ام از ہر ادائے او | باشد گمان رنجشِ آن تند خو مرا
ننموده روئے جز دلِ ناشکیبِ من | فریاد ازان دمے کہ شود روبرو مرا
رفتم کہ بس کنم ز وصالش بگفتگوئی | شوقے دگر فزود ازان گفتگو مرا
بے اختیار وقت وداعش گریستم | چندان کہ گشت گریہ گرہ در گلو مرا
گویم بغیر بہرِ تو افسون بر وکنم | شاید بدین بہانہ رساند بادو مرا
یارِ موافقے بدیارے نیافتم | عمرے گزشت در سرِ این جستجو مرا
جانم ملب برآمد و برنیامده | یک آرزوئے نیز ز صد آرزو مرا
برداشتم ازین چمنِ دل فریب دل | وز دل نمیرود ہوس رنگ و بو مرا

طرزی شدم بمجلس او بهر عرضِ شوق | چین جبینش بست رهِ گفتگو مرا

وله

گرچه آمد نهان بخانۂ ما | شهرۂ شهر شد فسانۂ ما
تا قیامت ز دل نخواهد رفت | لذتِ صحبتِ شبانۂ ما
فاش شد رازِ عشقِ ما آخر | از نگه هامے عاشقانۂ ما
شکوۂ او بهر کسے در هجر | از پئے ذکر او بهانۂ ما
غمگساری بروزگار کجا | که برد رنجش از میانۂ ما
اگر بظاهر چو شکر و شیریم | شکر آبیست درمیانۂ ما
تا ز بد گوئیم شود خوشدل | پرسد از دیگران فسانۂ ما
تارِ حنائه که در نظر است | که غلط کرده راه خانۂ ما
سپے غلط بنیم در رهِ او | تا نیابد کسے نشانۂ ما
یاد ذوقے که پیش ازین طرزی | بچمن بود آشیانۂ ما

وله

رفت از اندازه برون در غم دل زاری ما
یار باید که درین وقت کند یاری ما

ما و کنج قفس و یاد گلستان هیهات
کس چه داند خبر از درد گرفتاری ما

یار ما هر که شد از غیب زیانش رسید
دشمن خویش بود هر که کند یاری ما

دست بر نبض نهاد اشک فرو ریخت طبیب
نیست جز مرگ دگر چاره بیماری ما

باشی البته پشیمان ز جفا کاری خویش
گر دهد با تو کسی شرح وفاداری ما

بوفای تو که ما نیز بدین خوش باشیم
باشی ای دوست اگر خوش ز دل آزاری ما

طرزی از دیده ز بس در غم او خون باریم
عالمی غرقه بخون است ز خونباری ما

وله

دل بخون می تپد از شوخی جانانهٔ ما
خود سخن میکند و نشنود افسانهٔ ما

اتفاقی عجبی از کشش شوق افتاد
که ندانسته بکوی شده هم خانهٔ ما

گفتمش از پی تمکین و همی گفت بناز
همبرین گونه بود عادت طفلانهٔ ما

وعده کرد و نشستیم براهش از شوق
آمد از راه دگر باز شد از خانهٔ ما

شدم آزرده دل از خویش پس از حرف زدن
که دل آزرده ز حرفم شده جانانهٔ ما

آه ازین غم که گر امروز شود عیش نصیب / خون شود از غم فردا دل دیوانهٔ ما
داری آزردگی بے سبب از ما طرزی / که نیائی بغلط نیز بکاشانهٔ ما

ولہ

زرشک غیر چو آزرده دید یار مرا / بصلح مصلحتے ساخت شرمسار مرا
خوش آن زمان که هم آغوش من شود وز شوق / دهم فشار من اورا و او فشار مرا
اگر ز پہلوے من یکدمے جدا باشی / تپد چو طائر بسمل دل فگار مرا
بره گذار خزان ایستاده آن نخلم / که در بهار فرو ریخت برگ و بار مرا
هزار جاے فزون دام حیله گسترده‌ام / ولے بدست نیفتاد یک شکار مرا
بوعدهاے دروغم دهد فریب و خوشم / که غم ز دل رود از شغل انتظار مرا
من از کجا و پیامش کجا کجا این بخت / بحرف قاصد او نیست اعتبار مرا
ترا چه کار بحال خراب کس طرزی / خداے را که بدین حال واگذار مرا

ولہ

یک روز نباید که برآید هوس ما / یک لحظه نباشد که نسوزد نفس ما

دیدیم بصد یاس دران کوی وگزشتیم | خون ریخت ز حسرت نگهٔ باز پسِ ما
با اینهمه بیتابیِ دل ضبط نمائیم | مشکل که بیاید بزبان ملتمسِ ما
ترسیم که از واقعهٔ شب شده آگاه | آید چو بکارے دگرے هم عسسِ ما
دوشینه کشیدیم جگرسوز صفیرے | گرد آمده مرغانِ چمن بر قفسِ ما
ما خود ز ره راست بسے دور فتادیم | از راه برد قافله بانگ جرسِ ما
طرزی کنم اسباب سفر ساز ازین شهر | چون نیست درین شهر کسے همنفسِ ما

ولہ

اے سخن گلبوے از گلبرگ خندان شما | بوے جان آید ز زلفِ عنبر افشانِ شما
توده توده مشک ریزد از صبا در شهر و کوی | گر بیفشاند صبا زلفِ پریشانِ شما
باز همچون طفل نافهمی همی بازی خورم | گرچه صد ره خورده ام بازی ز پیمانِ شما
اندرون خانه میباشی دراز نابودنت | میدهد هر دم فریب تازه دربانِ شما
دانم و از گفتگوهاے دروغت خوش شوم | تا چه افسون میدمد لبهاے خندانِ شما
مے برم حسرت که روزے بر نیامد کام دل | حاصلِ من نیست جز حسرت بدورانِ شما

دوش در خلوت نگردستے بدامان زد رقیب	دل گواہی میدہد از چاک دامانِ شما
ہیچ نارفتہ بہم گفت وشنودی عاقبت	طرح ہجر افگند رنجشہائے پنہانِ شما
خوبرویان دوش مے گفتند در بزمے بہم	طرزی دلدادہ آنِ ماست یا آنِ شما

ولہ

اے بہشتی گلشنی بزم از گل روے شما	عنبر افشان بر مشامِ حور گیسوئے شما
منع لب از گفتگو خوب است لیکن خوب نیست	با رقیبان گوشۂ چشم سخن گوے شما
قاصدم گوید سخن بیگانہ وار از عمر و زید	تا پیامِ من نہ فہمد کس بہ پہلوئے شما
خوش دلم گر ننگری سوے من از شرم و حجاب	تا بکام دل بہ بینم سیر در روئے شما
یاد بادت آنزمان کز خانہ بردر ہیر روے	چون شنید سے آواز پایم در سرِ کوئے شما
ہر قدر نزدیک باشم دور تر خواہم شمان	بسکہ مے دارم دلے نازک تر از خوئے شما
در گمان افتم کہ شاید مورد لطفِ شماست	گر کسے از اتفاق آید ہمی سوے شما
در فراق دوست روزے چند طرزی صبر کن	بو کہ آید باز آبِ رفتہ در جوے شما

ولہ

دارم ز خوی تو بوصال اضطرابها — خون وصال ریختی از اجتنابها

بی جنبشی لبی به نگهه های آشنا — خوش درمیانه رفت سوال وجوابها

گویا شکایتم ز رقیبان شنیدهٔ — آید ز لطفهای تو بوی عتابها

شاید که بیم وعده خلافیست از کسی — داری ز حیله بسکه برفتن شتابها

مشتاق وصل را نبود صبر جز بوصل — خود را دهیم چند تسلی ز خوابها

چون نیست جرأتم که کنم منع لاجرم — بینم ترا بغیر و خورم پیچ وتابها

طرزی ز دوست شکوه عبث میکنی که خود — محروم ماندهٔ ز وصال از حجابها

ولہ

در رشکِ غیر کرده ز بس امتحان مرا — داند بخویشتن بیقین بدگمان مرا

امروز حیله کرده پی رخصت رقیب — امشب مگر بخانه کند میهمان مرا

در بزمِ غیر شرم بیکسو نهادهٔ — ای کانِ شرم از تو نبود این گمان مرا

دل رفت سوی دلبر و دلبر بسوی غیر — نی دل بدست آمد و نی دلستان مرا

سوگند میخوری که نیامیختم بغیر — گو باش همچنین گزرد شک دران مرا

از ذره ذره حالِ توام میرسد خبر
یک دم درین معامله غافل مدان مرا

هرگز گمان مبر که ز تو بدگمان نیم
گر نگذرد شکایت تو بر زبان مرا

طرزی روم مگر که بشیراز و اصفهان
نشناختند قدر بهندوستان مرا

ولہ

دائم از حیله براهی گزری بود مرا
هر کجا می‌شدم او همسفری بود مرا

ترک یاری ز اداے تو همی دانستم
انچه پیش آمده پیش نظری بود مرا

روی ننموده ز پیش نظر من رفتی
بهره از وصل توام اینقدری بود مرا

رفتم آزرده دل از بزم تو ناگفته سخن
زانچه گفتی بجز لیشان خبری بود مرا

همچنان ماند حجاب از سفرهم طرزی
گرچه در مرحله‌ها همسفری بود مرا

ولہ

نشنوده زمانه هارا
سنی وعده کنی بهانه هارا

از یک نگهِ رقابت انگیز
بیگانه کنی یگانه هارا

بر بوی تو در چمن سرایند
مرغان چمن ترانه هارا

افسانهٔ دل فریب شوقت	برلب شکند فسانه ها را
زان نرگس نیم خواب مخمور	در بسته شراب خانه ها را
نا داده بما نشانِ خود ساخت	سنگِ رهِ ما نشانه ها را
طرزی ز قضا اسیر گشتیم	نا چیده ز دام دانه ها را

ولہ

ـے تکلف بر قیبان نظرے بود ترا	در کاشانه سر رهگذرے بود ترا
بسفر رفتی و می میرم ازین غم که رقیب	ـے رضائے تو چرا ہم سفرے بود ترا
جرم ہست که دوشینه بتغییر لباس	بسرِ کوے حریفان گذرے بود ترا
دوش در بزم نکردی نگہے سوے کسے	آفرین بر تو که شرم اینقدرے بود ترا
غیر اگر مرد کم از مرده نباشم من ہم	که چرا در غم او چشم ترے بود ترا
ما برفتیم و ہمه درد سرِ تو بردیم	اے که از بودن ما درد سرے بود ترا
طرزی از محفل او رفتی و آسوده شدی	گوئی از واقعهٔ شب خبرے بود ترا

ولہ

وختیم از رشک جانِ بیقرارِ خویش را — خانه در کوے رقیب افتاد یارِ خویش را

ادر اندازی چو من نبود ولے از اتفاق — خود شکار دیگران بینم شکارِ خویش را

اثمره برهم زدم فصل خزان از پے رسید — من ندیدم یک نظر باغ و بهارِ خویش را

هر سحر امیدوار آئیم دران کوے و بهم — همچنان با خود دلِ امیدوارِ خویش را

در غم هجر تو بر من تنگ شد شهر و دیار — رفتم و آتش زدم شهر و دیارِ خویش را

از طریق بیوفائی گر شکستی عهدِ خویش — نشکنم زنهار عهدِ استوارِ خویش را

تا شود معلوم من میل دلش با دیگران — راز دارِ او نمایم راز دارِ خویش را

حاصلم از دوستی این بود طرزی عاقبت — همدم اغیار بینم دوستدارِ خویش را

وله

التفاتے هیچ با من نیست محبوب مرا — میدهد سر در هوا ناخوانده مکتوب مرا

جان بلب از شوق و دارد بر دهان مهر سکوت — بر سرِ حرف آورید آن یار محجوبِ مرا

با جفاهاے چنین تا کے کسے ماند صبور — بیش ازین یاراے صبر نیست ایوب مرا

مدتِ محرومیِ دیدار از حد میرود — بوے پیراهن ز مصر آید یعقوب مرا

طرزی امشب یار تنها آمد اما از حجاب | جرأتِ وصلش نباشد طبع محجوب مرا

ولہ

ہمخوابه یافتیم سحر یارِ خویش را | منت کشیم طالع بیدارِ خویش را

باصد ہزار عیب پسندید یک ہنر | مرہون منتیم خریدارِ خویش را

صیاد آن زمان که فرو ریخت بال و پر | آزاد کرد مرغِ گرفتارِ خویش را

یکبار سوی ما بغلط ملتفت نشد | نشناخت قدرِ یارِ وفادارِ خویش را

آن مور ناتوان و ضعیفم که از قضا | پیل دمان نهاده برو بارِ خویش را

ہر نوگلی که بنگرد از شوق او تپد | یارب کجا بریم دلِ زارِ خویش را

طرزی درین زمانه ز قحط سخن شناس | شستم بآب دفترِ اشعارِ خویش را

ولہ

امروز گرفتم سر راہش تنِ تنها | تا دیر میان من و او رفت سخنها

گفتم ز تو ام کی شگفد غنچه امید | گفتا چو وزد باد بہاری بچمنها

گفتم که شبِ وعده چرا دیر بیائی | گفتا چه کنم میرود از یاد سخنها

گفتم که روی از بر من زود شب وصل	گفتا که بود عادت من اینهمه فنها
گفتم که ز طرزی خبرے داشته باشی	گفتا که شنیدم بسفر شد تن تنها

وله

با من آزردگیِ روزِ وصال ست ترا	هر زمان بے سببے رنج و ملال است ترا
اگر آزرده دلم قیمت آزرده دلی	نگهے بیش نباشد چه خیال ست ترا
آخر این خوے چه خاصیت که با دل شدگان	صلح کردی و همان جنگ و جدال ست ترا
نیست ممکن که خیالِ تو رود از جانم	حاصل آیا چه ازین فکرِ محال ست ترا
غزل حالی طرزی است همه سحر حلال	هیچ تاثیرے ازین سحرِ حلال ست ترا

وله

فغان کز حیله اش تا آخر شب میکشم تنها	رود تا از برِ من زود آید اولِ شبها
گله نارفته بر لب خوش شد دل از لطف دروغم کرد	شناسد هرچه باشد در دلم از جنبش لبها
با فسون آورم در خانه گر آن آهوے وحشی	رود در یک زمان از حیله چون طفلان ز مکتبها
بیادش شب همه شب می تپم در خاک خون طرزی	که یادش میخلد اندر دلم چون نیش عقربها

ولہ

فصلِ گل دور از گلستانیم ما	بلبلِ محروم بستانیم ما
دوستان لطفِ زبانی میکنند	آنچه در دلهاست میدانیم ما
قیمتِ ما یک فریبِ وعده	کو خریدارے که ارزانیم ما
نامه خوانیم و نمیبانیم سیر	صد رهش از شوق میخوانیم ما
در سفر از یادِ یارانِ وطن	از مژه خونِ دل افشانیم ما
زانچه رفت امشب نباشی منفعل	پرده پوشِ رازِ پنهانیم ما
هرچه خواهد طرزی از ما آن کنیم	تا چه افسون کرده حیرانیم ما

ولہ

باشم از دوریِ دیدارِ تو بیتاب امشب	آنچنان تو مرا مے نبرد خواب امشب
گاه بر در روم و گاه بکاشانه درون	کس مبادا چو منِ سوخته بیتاب امشب
حرفِ مطلب بزبان آمد و آزرده شدی	ورنه بسیار سخن رفته ز هر باب امشب
نیم شب رفت و خوشم زینکه چو اینک آئی	تا دمِ صبح بمانم بتو هم خواب امشب

چشم در راه تو احباب همه بیدارند	بکجائی که نیائی بر احباب امشب
سهل باشد که در آغوش رقیبان باشی	مے خورا شد جگرم طعنهٔ اصحاب امشب
طاقتِ ضبط نماندست ز دردم طرزی	مگر از سینه کشم آه جگرتاب امشب

ولہ

ز اشتیاق تو نظر بر در و بام ست امشب	بے تو در دیده من خواب حرام ست امشب
در فراق تو ام از جان رمقے بیش نماند	گر نیائی بسرم کار تمام ست امشب
قاصدش بهرِ تسلی بمن آورد پیام	اضطرابِ دلم افزون ز پیام ست امشب
آنکه روزے به اشارت دلِ ما را بفریفت	هم سخن با دگران بر لبِ بام ست امشب
بودم آسوده دل از کشمکشِ لطف و عتاب	باز بیتابی از آن طرزِ کلام ست امشب
با همه دلخوشی از من شده ناخوش ناگاه	باعثِ ناخوشیِ یار کدام ست امشب
نتوانم که رسم تا سرِ کویش طرزی	گرچه در محفلِ او رخصتِ عام ست امشب

ولہ

نامه ام قاصد بسویش برد و آمد بے جواب	من ز قاصد منفعل قاصد ز من اندر حجاب

آمد و ضبط نگهه مے کردم از دیدار او — یافتند اما حریفان راز دل از اضطراب
اضطرابے میفزائی در دلم شبهائے وصل — دیر مے آئی و در رفتن همیداری شتاب
آرزو دارم که در آغوشِ من آئی شبے — وز لبِ لعلِ تو گیرم بوسهائے بیحساب
آخرائے بیدردے رحمے برمنِ هجران نصیب — تا کجا ماند کسے از درد هجران در عذاب
اے که گفتی رفته بودم دوش در بزمِ رقیب — گر چه دانستم که استهزاست خوردم پیچ و تاب
طرزی امشب یار در آغوش و ساقی مهربان — اینکه مے بینم به بیداریست یارب یا بخواب

وله

محفلِ عشرت و لب بر لبِ جامست امشب — نگهۂ شوق بران ماه تمامست امشب
ساقیِ بزم کریم و صنم دیر رحیم — هر چه جز باده کنم نوش حرامست امشب
لب جوے و مے گلرنگ و بت غالیه بوے — لله الحمد که اقبال بکامست امشب
هر چه ز اسباب طرب باید و شاید موجود — مجلس خاص بآئین تمامست امشب
دست در گردن و رخ بر رخ و لب بر لبِ دوست — تا سحر شادی وصل از سر شامست امشب
لذتِ هم سخنی یافته بارے طرزی — نے غم نامه و نے فکر پیامست امشب

وله

اهشب آن نوبادهٔ باغ شباب — بود با من در مقام اجتناب
روے او سویم نگاهش برزمین — او زمن در شرم و من زو در حجاب
صد سوالم برلب ولیکن نبود — جز خموشی یک سوالم را جواب
کردمش عرض تمنائے رشوق — رفت صد ره بر سر ناز و عتاب
از دم سردے بگاه اختلاط — آتشے زد در دل پر اضطراب
هیچ ناگفته سخن از مهر و کین — از ملالت اول شب شد بخواب
از خیالِ رنجش بیجاے او — ماند طرزی تا سحر در پیچ و تاب

وله

دیدم سوِ رقیب چو میلِ دلِ حبیب — آمیختم بمصلحت چند با رقیب
بردی گمان ترک تعلق ز رنجشم — خرسند ساختی باداهاے دلفریب
آئی ولے چنانکه برد چشم بر درت — گویا کنی شتاب برفتن سوِ رقیب
باز اینچه شیوه بود زشوخی که ناگهان — در خاک و خون تپید دل و جان ناشکیب

گویم بسیار رازِ دلِ خویش سربسر حال مرض نهان نتوان داشت از طبیب
خضر رهِ فرست خدایا بسوے من سرگشته ام بوادی حرمانِ من غریب
کردم هزار سعی و یکے کارگر نه شد طرزی ز وصلِ یار نباشد مرا نصیب

ولہ

خلوتِ وصل و او ز من بحجاب ور نگویم همیشه بود بعتاب
بیتو خوابم نے برد شبها کاش با من شوی شبے همخواب
یافتم کز پیَ غریب نست که کند نے محل بغیر عتاب
عمرها حلقه بر درش بزدیم نشنیدیم بانگ فتح الباب
قطع امید کردم از ساحل کشتیِ من فتاده در غرقاب
صبح پیری دمید هان برخیز اے بچشمت هنوز خوابِ شباب
طرزی امشب اگر روی بردوست خانه خالی و پاسبان درخواب

ولہ

سر وصلِ که میدارد ترا در اضطراب امشب که میداری وفے ننشسته در رفتن بتاب امشب

نه زین جانب شکایت رفت و نی عذری ازان جانب | کدورت ماند باقی در دلِ هم بیحساب امشب
چه دانستم که سوزم در فراقش همچنان ورنه | یقینم بود باشم از وصالش کامیاب امشب
دلم از بدگمانی سخت می‌سوزد بحالِ او | حریفان هوشیار اند و او مست شراب امشب
چو پیش از وعده امروز آمدی و باز پس رفتی | نخواهی آمدن لی مایهٔ ناز و عتاب امشب
بهانه میکنی وقتِ وفای وعده با قاصد | مگر باشی در آغوشِ رقیبان مست خواب امشب
ز شوقِ وصل او همچون سپند بر سر آتش | دلم بیتاب و او سرمست با من در حجاب امشب
نمیدانم در آغوش که تسکین بخش بیتابیست | قیامت میرود بر دل ز جوشِ اضطراب امشب
چو شد در خواب نازآن فتنهٔ آفاق در خلوت | ز رویش چید طرزی بوسهای بیحساب امشب

ولہ

افزود رنجشی بهم و کار ازان گذشت | کز سهو نام صلح توان بر زبان گذشت
دیگر چه چشم دارم ازان شوخ کینه‌جو | در حالِ مرگ نیز ز من سرگران گذشت
رفت از دلم شکایتِ صد ساله ناخوشی | یک لحظه سوی من چو تبسم کنان گذشت
شوخی که خفت شب همه شب در برِ رقیب | پرسد دم سحر که شب تو چسان گذشت

با محرمانِ دوست بهنگام گفتگوے
بے اختیار شکوۂ او بر زبان گزشت

افسرده خاطرم که ندانم شگفتگی
صد ره بہار آمد و صد ره خزان گزشت

حاصل نگشته برگ گلے زین چمن ہنوز
عمرم ہمه بشوقِ گل و ارغوان گزشت

گفتم بحال طرزی مسکین ترحمے
گفتا که چاره نیست چو تیر از کمان گزشت

ولہ

کجا شدی که دل از صدمهٔ غمت خونست
غمِ فراق تو از شرح و بسط افزونست

رسید نامه و دل را در اضطراب انداخت
ز اضطراب ندانم دران چه مضمونست

شدم بران در و تغییر کرده در آواز
بگفت یارِ تو امشب ز خانه بیرونست

بمانده ایم ز یارانِ ہم سفر تنہا
دل از جدائیِ یارانِ ہم سفر خونست

شکایتے ز کسے نیست در جہان مارا
شکایتیست اگر ہم ز بخت واژونست

خدا نکرده که قطعِ امیدِ ما گردد
ز بسکه بے سببے یاس ہر دم افزونست

رسید قطره فشان ابر آذری بچمن
بنوش باده که امشب شب ہمایونست

بباده لوحی طرزی دلم ہمیسوزد
دروغ راست نمائی شنید و ممنونست

وله

ازغمِ دوریم آرامِ دلِ زار کجاست	باشد آرام دل از یار ولے یار کجاست
ہر کسے بہر تسلّی خبرے مے آرد	خبرم نیست کہ آن دلبرِ عیار کجاست
کامِ جان تلخ شد از گریۂ تلخی کہ مراست	خندۂ آن لبِ شیرینِ شکر بار کجاست
بار ہا رفتی و میداشت دلم تاب شکیب	مے ندانم کہ شکیبِ دلم این بار کجاست
چارہ جز ترک ملاقات نہ بینم زجفاش	باز گویم کہ چو او نیز وفا دار کجاست
قاصد از یار ہمی آید اشارت بنمائے	کہ زبیتابیِ شوقم سرِ گفتار کجاست
زانچہ کردی بمن از ناخوشی و دل شکنی	شکوہا ہست ولے زہرۂ اظہار کجاست
یار باز آمد و از ہر کہ زپیشم گزرد	پرسم از بہرِ فریبِ دگران یار کجاست
از تو گر شکوہ کنم عذر چہ خواہی کردن	کہ شب وعدہ شد و وعدۂ دیدار کجاست
بزم او خالی زاغیار نباشد طرزی	در بود نیز دران بزم مرا بار کجاست

وله

باز آزردنش از نارمیدانم چیست	ترک آمد شد او باز ندانم چیست

خانهٔ طاقتِ ما زیر و زبر کرده برفت — یارب این خانه برانداز نمیدانم چیست

بدمے لطف و عنایت بدمے ناز و عتاب — خوے آن عربده پرداز نمیدانم چیست

حاش لله که ترکِ تو در آید بخیال — این خیال اے بتِ طناز نمیدانم چیست

آنکه خوش بود ز من نیز مرا خوش میداشت — کرده آزردگی آغاز نمیدانم چیست

دوش آوازے از انخانه شنیدم که هنوز — نرود لذتِ آواز نمیدانم چیست

نیم شب رفته و رفتند حریفان در خواب — خانه اش راست درے باز نمیدانم چیست

چون مراد بد شبِ دوش بهنگام طلب — کرده تغییر در آواز نمیدانم چیست

داری از صدق بدل شکر وفایش طرزی — بر زبان شکوهٔ او باز نمیدانم چیست

ولہ

نا کرده خبر آن بتِ رعنا بسفر رفت — گویا ز من آزرده که نا کرده خبر رفت

چون صورتِ دیوار ز خویشم خبرے نیست — زان لحظه که آن صورتِ زیبا ز نظر رفت

رفتم که بگیرم سر راهش تن تنها — همراهِ رقیبان شد و از راه دگر رفت

تا از برم آن شمع برون رفت سحرگاه — چون شمع سحرگاه مرا دود ز سر رفت

فریاد ازان نرگس مستانه که از ناز — انداخت نگاهی که ز دل تا بجگر رفت

رفتیم بجائی که بهمان وعده گهش بود — او حیله برانگیخته وجائی دگر رفت

بدنامی طرزی سبب خواری او شد — کی قدر گهر ماند اگر آب گهر رفت

وله

در جدائی جز غم حرمان کسی غمخوار نیست — یاس اگر اینست امید وصال یار نیست

قاصد اشتاب و زود از حیله اش همره بیا — بیش ازین از اضطرابم فرصت گفتار نیست

از پی الزام بیتابی ز شوخی در برم — دیده بر بندد که پندارم مگر بیدار نیست

باز وصل او خدا داند نصیبم کی شود — نیست روزی کز فراق او دلم افگار نیست

نسبتی میباید و صدق دل و بخت قبول — هر انا الحق گو درین میدان سزاوار نیست

ای که منکر میشوی از صحبت رندان شهر — چشم من شبها مگر بر روزن دیوار نیست

بادهٔ گلگون و گلروی و صحن گلشنی — هر چه جز اینست در عالم مرا در کار نیست

باهمه افسردگی آمد چو طرزی در نوا — شور مرغان چمن را گرمی بازار نیست

وله

زفرقتِ توچه گویم چه در دل افتادست
دلم بشوق توچون مرغ بسمل افتادست

اگرچه در دلِ هم شوق گفتگوست ولے
میانهٔ من واو شرم حائل افتادست

نه تاب رشک رقیبم نه صبر از رخِ دوست
کجا روم چه کنم سخت مشکل افتادست

طلب کند همه کس را چو یابمش تنها
زبد گمانیش آیا چه در دل افتادست

به بے وفائیِ او اعتماد ها دارم
زلطف ساختهٔ اش غیر غافل افتادست

زمان زمان کنی از یار منع من طرزی
گمان برم که دلت نیز مائل افتادست

وله

دوش آن پریوش آمد و شوقم فزود و رفت
یعنے بناز دید و تبسم نمود و رفت

دل سرگشته بود ازان شوخ بیوفا
باز از نگاهِ گرم محبت فزود و رفت

برباد داد لذت عیشم زناخوشی
ناداده کام نیم شبے درکشود و رفت

گفتم که آمد از درِ من از برائے صلح
صد حیله بهرِ قطع تعلق نمود و رفت

ماندم در انتظارِ همه شب بشوقِ وصل
آمد صباح و یکدو سخن کرد زود و رفت

خون شد دلم زرشک که دیدی ستورِ رقیب
او هم سوِ تو دید و اشارت نمود و رفت

اے کاش نشنوم ز زبان کس انچہ یار	در گوش غیر گفت وہم ازوے شنود ورفت
طرزی چو رہرویم درین منزلِ فنا	کز راہ دور آمد و لختے غنود ورفت

ولہ

بوعدہ ہائے دروغش دلم شکیبا نیست	ز شوق جان بلب وجراتِ تقاضا نیست
ز دور پیک مرا بیند و رود بشتاب	درون خانہ وگو یاندش کہ اینجا نیست
ہزار مرغ خوش الحان درین چمن ہستند	گمان مبر کہ چو من طوطیِ شکرخا نیست
اگر رقیب سخنہائے تلخ گفت بمن	خجل مباش کہ میدانم ازتو ایما نیست
کشید کار بجائے ز رنجشِ بیجاش	کہ خشمگین بمن از شکوہائے بیجا نیست
بگفتمش کہ بیائیم وشب نشین باشیم	بناز گفت کہ امشب محل اینہا نیست
بچشم یار چنان خوار گشتہ ام طرزی	کہ با منش ز تکبر سرِ مدارا نیست

ولہ

من شنیدم کہ تو فردا السفر خواہی رفت	آہ ازان لحظہ کہ از پیشِ نظر خواہی رفت
اے نہ تو زندگیم زندہ نیایی بازم	از بزم امشب اگر جائے دگر خواہی رفت

تکیه بر عهدِ وفایت چه کند کس ای شمع	گر زفتی شب ازین بزم سحر خواهی رفت
همرهِ تو قدمی چند نرفتم بوداع	کس چه دانست که ناکرده خبر خواهی رفت
هر دم از خانه زنم مضطر بانه بر در	بامیدی که سرِ راه گذر خواهی رفت
گرم ناساخته جار نجشی آغاز کنی	از پیٔ دلخوشیِ غیر مگر خواهی رفت
باز رفتارِ تو انداز گل افشانی کرد	باز در خرمنِ گل تا بکمر خواهی رفت
خوی او نازک و طبعِ تو غیور افتادست	طرزی از قربتش آزرده مگر خواهی رفت

وله

بخانه امشبم آن شوخ بیوفا خفتست	ولیکن از رهِ شوخی ز من جدا خفتست
میم بجام و عسس یار و شهر یار رحیم	صنم بکام دل و فتنه بر قفا خفتست
شبی چنین بدعا از خدا همیخواهند	که آشنا بشبستان آشنا خفتست
بشوقِ وصل شبم بگذرد به بیخوابی	ندانم آن صنم بی وفا کجا خفتست
خبر برید بیاران همسفر از من	که تن ز رنج سفر کوفته است و پا خفتست
چه قدر خونِ غریبانِ بیکس و کورا	بکشوری که در و خونِ بادشا خفتست

بکام دل نرسیدم زوصلِ او طرزی	اگرچه در برم آن شوخ بارها خفتست

وله

گر زما آزرده دل آن بیوفائے رفت رفت	ور زرنجش ہائے بیجا ماجرائے رفت رفت
حسرتے در دل گر از بوس وکنارش ماند ماند	ور غمے از نا حصول مدعائے رفت رفت
در برِ ما آمدی امشب ولے از بزم غیر	منفعل از ما نباشی گر خطائے رفت رفت
اینقدر ہم بس که میدارو زچشم من لحاظ	گر شبے دو شین نہان از من بجائے رفت رفت
دائم از شرم وحیایش بر زمین بودی نگاه	ز اختلاط غیر بش از شرم وحیائے رفت رفت
دوستان از صدمۂ ہجران بتنگ آمد دلم	بر زبان گر شکوۂ آن بیوفائے رفت رفت
سوے طرزی گر برفت آن مه مسوزاید دل زرشک	آشنائے گر بسوے آشنائے رفت رفت

وله

بفرقتِ تو شبِ من بآه وزاری رفت	در انتظارِ تو روزم به بیقراری رفت
بیاد داد مرا گر بہاے روز وداع	چنین که قطره فشان ابرِ نو بہاری رفت
شب فراق شکیب از دل وقرار از جان	ز بانگِ نالۂ مرغان مرغزاری رفت

زطائرانِ نوازن نوائے خیزد | مگر بحلقۂ شان طائر شکاری رفت
مگر که داشت سرِ جستجوے غیر بکوے | مرا بدید و ز پیشم بشرمساری رفت
چه سود اگر بدمِ واپسین پشیمانم | تمام عمر برندی و باده خواری رفت
کشاد کار ندیدیم یک زمان طرزی | هزار سال فزون در امید واری رفت

ولہ

دوش کز صحنِ چمن آن گلِ خندان میرفت | بر فلک نالۂ مرغانِ گلستان میرفت
اشک در دیده همی آمد و میبر دفرو | گریه آلود تر از ابر بهاران میرفت
در دلش بود که حرفے زند امّا ز حجاب | حرف بر لب گره و سر بگریبان میرفت
حسرتِ گفت و شنیدش بدل یاران ماند | هیچ ناگفته دل آزرده زیاران میرفت
کرده کارے غضب آلود نگاهش طرزی | که برفت از نظر و بر اثرش جان میرفت

ولہ

باز در بیم و امیدم دل شیدائے هست | باز سویم نگهِ وسوسه فرمائے هست
گر ادا فهم نگاهے بمن از لطف کنی | نگهه شوق مرا عرض تمنائے هست

بے تو این انجمن افتاد زخوبی آرے — خوبیِ انجمن از انجمن آرائی هست
سببے ساز خدایا که بهم آمیزیم — درمیانِ من و او رنجشِ بیجائی هست
آه از طنز حریفان که بپرسند زمن — امشب اندر سرِ آن کوے چه غوغائی هست
ردے پیچید زمن از رهِ شوخی چو شناخت — کز پئے بوسه مرا عزمِ تقاضائی هست
تو ز کوته نظری حسنِ چمن را بینی — چشمِ صاحب نظران بر چمن آرائی هست
با همه قرب نیم مطمئن از وے طرزی — سخت بدخوے و ستمگاره و خودرائی هست

وله

اے صبا خیمه گهِ آن مهِ عیار کجاست — آن مهِ نو سفر همرهِ اغیار کجاست
شکوه ام بود از آن غمزهٔ خونخوار و کنون — حسرتم هست که آن غمزهٔ خونخوار کجاست
میل طبعش برقیبان دل آزار فتاد — سرِ دلداریِ یارانِ وفادار کجاست
تلخیِ غم نرود زینهمه شیرین سخنی — شکرین بوسهٔ آن لعلِ شکربار کجاست
هر زمان منتظرِ آمدنِ او باشم — مے نیاید بهم آن شوخِ دل آزار کجاست
خوش دیارے که درو یار وفادار بود — بدیارے که منم یار وفادار کجاست

اثری نیست ازان راهِ نوردانِ وفا	یارب آن قافله و قافله سالار کجاست
غم زحد میگزرد بر دل طرزی زفراق	های آن همنفسِ همدمِ غمخوار کجاست

ولہ

ای نسیمِ سحر آن نوگلِ خندان چونست	غیرتِ تازه جوانان بهاران چونست
سببِ شادیٔ جانهای غم آلود کجاست	مایه راحتِ دلهای پریشان چونست
آنکه پرورده در آغوش چمن رضوانش	آن گلِ تازه و آن سروِ خرامان چونست
یارب آن یوسفِ کنعان وفا در صحرا	از دل آزاری و بیمهریٔ اخوان چونست
آنکه آرامگهش حجلهٔ گل بود بباغ	این زمان در سفر کوه و بیابان چونست
کس ندانست که اندر غمِ آن یارِ عزیز	طرزیٔ غمزده در کلبهٔ احزان چونست

ولہ

شهر پر شورش و پر غلغل و غوغاهست	مگر این فتنه ازان نرگسِ شهلای هست
غیر گویدِ سخنِ تلخ و بسوییت نگرد	دانم این جرأتِ بیجاش بایمای هست
از حجاب بم نبود زهرهٔ اظهار ارنه	هر سرِ موی مرا عرضِ تمنای هست

باورم نیست که زنهار بر آید کامم	که مرا کار رنجیلت گر خود رائے ہست
قطعِ امید ز وصلِ تو نمایم من بعد	بسکه ہر روز ترا وعدۂ فردائے ہست
از سر ذوق سراید غزل طرزی را	ہر کجا در چمنے مرغ خوش آوائے ہست

ولہ

دوش از حرف مذاق آمیز رنجیدن نداشت	خنده اش می آمد و از شرم خندیدن نداشت
چون در آغوشش گرفتم تنگ تا گلزارمش	از رہ شوخی ہمی نالید و نالیدن نداشت
باز رنجید از من و خوش آمدم از کوئے او	تا بداند غیر کز من دوست رنجیدن نداشت
آمدم در بزم و دیدم التفاتش با رقیب	رفتم از غیرت که چشمم طاقت دیدن نداشت
از صفائے دل نبود امروز نا رنجیدنش	در دل او بود لیکن وجه رنجیدن نداشت
یاد آن شبہا که با ما زاول شب تا سحر	بیخبر مے خفت و چشم از خواب مالیدن نداشت
بے سبب در ہر سخن میرنجد از طرزی کنون	آنکه گاه از شکوه بیجاش رنجیدن نداشت

ولہ

آخر اے دوست ازین شہر کجا خواہی رفت	بسفر از برِ احباب چرا خواہی رفت

هر زمان حیلهٔ آزرده دلی میجوئی حیف باشد که دل آزرده زما خواهی رفت
آمدی دیده و بزودی سر رفتن داری خبرم هست که ای دوست کجا خواهی رفت
کی گمان بود که در بزم گهی عام رقیب بیحیابانه باین شرم و حیا خواهی رفت
بسکه بدنامی از انکوی سفر کن طرزی شاید از خاطر ارباب جفا خواهی رفت

ولہ

بیا که دل بوصال تو آرزومند است غم فراق تو بنیاد عمر برکند است
بزهر خند دهد عشوه و زساده دلی گمان برم که بمن دوست در شکر خند است
نمیتوان سخنی گفت در شمائل او جز این قدر که باغیار زود پیوند است
بگفته اند هر انچه از زبان من مردم نگفته ام بخدای علیم سوگند است
اگر بوعده فریبی دگر بخوش نگهی ز لطفهای تو طرزی بهیچ خرسند است

ولہ

شکوهٔ دوست سرودیم عبث دشمن خویش نمودیم عبث
همه شب رنجش بیجا می ماند صبحدم صلح نمودیم عبث

خواب بود آنهمه عالم گوئی بشب وصل غنوديم عبث
بد اغیار نگفتیم باو رنج بر رنج فزوديم عبث
قطع امید شد از مضمونش نامهٔ یار گشوديم عبث
دوش نشنودی چند ز غیر هیچ ناگفته شنوديم عبث
انچه کشتیم درو دیم همان سعی بی صرفه نموديم عبث
طرزی از یار بریدیم آخر سخن غیر شنوديم عبث

وله

بی تو از بیتابی جان الغیاث الغیاث از درد هجران الغیاث
از نگه دزدیدنت گشتم خجل خجلتم را نیست پایان الغیاث
اضطرابم از وصال افزون شود دردم افزاید ز درمان الغیاث
دیدمش همخواب با دشمن بخواب زینچنین خواب پریشان الغیاث
دارم از سوز فراق دوستان آتشی در سینه پنهان الغیاث
گر ببیند ازی بحال ما نظر هست حال ما پریشان الغیاث

هر یکی زین دوستان بیوفا	گشته با ما دشمن جان الغیاث
کاشکی جان دادمی پیش از مرض	می کشم ناز طبیبان الغیاث
تا باو افتاده طرزی کار ما	نیست کار ما بسامان الغیاث

ولہ

بزم خاص ست ولی شرم و حیا را چه علاج	خانه خالیست مگر وسوسه‌ها را چه علاج
گل بباغ آمد و بزمِ طرب آراسته اند	نالهٔ بلبلِ آشفته نوا را چه علاج
شادیِ وصل زاندازه فزون بایستی	لیکن این رنجش بیجای شما را چه علاج
از جفای تو دل از مهر بپرداختمی	شوخیِ آن نگهِ مهرفزا را چه علاج
بکجا بودهٔ امروز که دیر آمدهٔ	گر بجای نشدی وسوسه‌ها را چه علاج
هیچ ناگفته سخن نی سببی رنجیدی	هیچ ناکرده گنه قهرِ خدا را چه علاج
وعدهٔ او ز وفا داشت طرازی طرزی	بشب وعده بپا بسته حنا را چه علاج

ولہ

شوخی که داشت عربده با ما ز نام صلح	آخر ز دست او بکشیدیم جام صلح

قاصد ز بهرِ صلح فرستاد سوے من / آنکو ز قاصدم نشنیدی پیامِ صلح
مائل بہ صلح بود دلِ شرمگینِ او / لیکن ز روے شرم نمیبرد نامِ صلح
خوش نیست صبحِ عید چو رنجش بود بهم / خوشتر نماید از سحرِ عید شامِ صلح
شکرِ خدا کہ ختمِ سخن شد بصلح هم / بیتاب بودم از سخنِ ناتمامِ صلح
با غیر اگر بصدق تر نیست روے دل / عهدیست استوار مرا بر دوامِ صلح
طرزی بحیرتم کہ چہ تدبیرِ کار بود / کان آهوے رمیده کشیدی بدامِ صلح

ولہ

یار مے رنجد از فسانۂ صلح / گوش مے دزدد از ترانۂ صلح
گر کند رنجشے بغیر آغاز / باز جوید همے بهانۂ صلح
سخنِ صلح مے کند لیکن / مے نیابم از او نشانۂ صلح
ناخوشی نیز لذتے دارد / خوش بود عیشِ جاودانۂ صلح
فکرِ تعمیر نیز کن بارے / اے کہ کردی خرابِ خانۂ صلح
توبہ کردم ز جنگجوئیها / سر نهادم بر آستانۂ صلح

گاه رنجش چه شکوه زد طرزی	رنجشی داشت در زمانه صلح

ولہ

بگذشت عمر ما همه در آرزوی صلح	گاهی بخواب نیز ندیدیم روی صلح
هرگز امید نیست که صلحی کند بما	شوخی که رنجه میشود از گفتگوی صلح
خوش آنکه وقت خواستن بوسه در وصال	رنجی زما و زود شوی حیله جوی صلح
دانم که رنجش تو نهایت پذیر نیست	زیرا که نیست طبع تو مائل بسوی صلح
شادم که طرح رنجشی انداختی بمن	کاید ز رنجش تو در انجام بوی صلح
بیهوده چند حیلهٔ شرم و حیا کنی	معلوم میشود که ترا نیست خوی صلح
از آب دیده میکنم اظهار عجز خویش	باشد که آب رفته بیاید بجوی صلح
طرزی چو بود رنجش بیجا ازین طرف	شرمنده پیش او شدم از گفتگوی صلح

ولہ

مرنج بینم اگر یک نظر ترا گستاخ	که آشنا نگرد سوی آشنا گستاخ
اگر نه میل دل تست با رقیب هنوز	سوی رقیب نظر میکنی چرا گستاخ

تغافلِ تو ز حد میرود صبوری چند — چنان مکن که بگوئی دگر مرا گستاخ
مگر تعلق خاصست با تو دشمن را — که همنشین بدم عرض مدعا گستاخ
ز بزم رفتم و با غیر هم سخن گشتی — بدین شتاب شدی با چنین حیا گستاخ
بباغ رفتی و از رشک در تب و تابم — که بوسه زد بگلِ روی تو صبا گستاخ
رسیده شهرت رسوائی تو کوی بکوی — چنین که گشته ای شوخ بیوفا گستاخ
حصولِ کام محالست در ادب طرزی — شبی بخلوتِ خاصش همی درآ گستاخ

وله

سعی کردم که مگر مهر تو از دل برود — بنظر سهل همی آید و مشکل برود
قسمت این بود که در راه بمانم و ز دور — من بحسرت نگران باشم و محمل برود
با همه دل شکنیهای تو مشکل که برود — التفات غلط اندازِ تو از دل برود
ترسم از مصلحت آمیز دروغ تو بغیر — کس چرا بی سببی بر سرِ باطل برود
اعتمادی نبود بر خودم از صبر ز دست — آه ازان لحظه که ناگه ز مقابل برود
بدگمانند حریفان و بدین دل شادم — گر خود از دیدنِ من یار ز محفل برود

باکش از ریختنِ خون کسے نیست مگر	تکیہ بر عفوِ شہنشاہ جہانے دارد
ناصرِ ملت و دین مفخرِ شاہانِ عجم	کہ در آفاقِ جہان فرّ کیانے دارد
عاشق صادقم و میرم ازین غم طرزی	بر من از بلہوسی یار گمانے دارد

ولہ

نباشد باورم کان دلبرِ طنازے آید	فریبے میدہد قاصد کہ اینک بازمی آید
زغیرت ہمچو بسمل مے تپم در خاک و خون بردل	کہ از کاشانہ اش ناآشنا آوازے آید
خوش آن ساعت کہ با ہم چشم بر در ز اشتیاق او	بہ بینم ناگہان کان مونسِ دمسازے آید
بحسرت گرچہ میسوزم ولیکن اینقدر ہم بس	کہ تسکینِ دلم زان آشنا اندازے آید
بود باناکسان شہر میلِ طبع او گویا	تعجب گو نہ زان مایۂ اعزازے آید
درین گلشن نصیبِ بلبلِ ما جز اسیری نیست	پرواز دام اگر در چنگلِ شہبازے آید
ز بیتابی و شوق از اول شب تا سحر طرزی	رود ہر لحظہ زان کوے و بماندم بازے آید

ولہ

شہرتِ آمدنِ گلبدنے ساختہ اند	از پئے دلخوشیِ من سخنے ساختہ اند

خبرے نیست زیاران سفر کرده مگر / هر کجا رفته همانجا وطنے ساخته اند
زینهمه همنفسان چشم وفاداری نیست / اینقدر هست که با هیچو منے ساخته اند
عبرت از اهل دلان گیر که بے مطرب و نے / رقص بر نالهٔ مرغِ چمنے ساخته اند
لذتِ زخم جگر پرس ز خونین جگران / که ز خوناب جگر پیرهنے ساخته اند
باورم نیست که آرند پیاش طرزی / شاید از بهرِ فریبم سخنے ساخته اند

وله

صد شکر که اندوه جدائی بسر آمد / باز آن بسفر رفتهٔ ما از سفر آمد
زان پیش که آید بچمن آن گل خندان / این مژده بگوشم ز نسیمِ سحر آمد
بیتاب و توان بود دل از شوق که ناگاه / قاصد خبر آورد که آن شوخ در آمد
رفتم که بشکرانه فشانم بر هش جان / من رفته براهے و ز راه دگر آمد
حیرت زده چون صورت دیوار بماندم / وقتے که مرا صورتِ او در نظر آمد
از آمدنش شادیِ دل روے نماشد / وین شادیِ دیگر که ز شادی بتر آمد
گفتم که مگر دیر بیاید ز رهِ دور / آمد ز ره دور و لے زود تر آمد

طرزی سفرش بود مگر خواب وخیالے — اکنون که بکاشانهٔ ما از سفر آمد

وله

شکایت میکنم با دشمنان از دوستانِ خود — نمودم دوستان را نیز دشمن از زبانِ خود

خدا ناکرده گر بنمایدم وصبر بگزینم — زبس آیینه غمها کرده ام خاطر نشانِ خود

سفارش گو نه از محرمانِ دوست میخواهم — نمے آید ز من اظهار مطلب از زبانِ خود

رقیب از دور تا داند مرا همداستان با او — به بزم او سخن ناگفته جنبانم لبانِ خود

ز روے حیله بر سر نامه نام غیر بنوشتم — رسانیدم به نزدِ آنمهِ نامهربانِ خود

بهار از تازگی در جوش و آوخ در چنین موسم — من از جوش جنون بر باد دادم آشیانِ خود

بعذر بیوفائی نیست آسان ترک و طرزی — کنی اے کاش اول در صبوری امتحانِ خود

وله

مژده وصلے شنید از یار و ممنون میرود — من بدین خوشدل که غیر از بزم بیرون میرود

از تو خوش حالم ولیکن انچه با ما کردهٔ — گهگهی چون بگزرد در دل ز دل خون میرود

در گمان هاے غلط تا صبح مے غلطم بخون — کس چه میداند شب ما در غمش چون میرود

گر روم در خانه اش از حیله هائے دلفریب | حیله ها یسازد و از خانه بیرون میرود
هر قدر آید تسلی بخش پیغامے ازو | بیقراریهائے دل زاندازه افزون میرود
گفته یک حرفے و ما گشتیم از و مست و خراب | این سخن در وصفِ آن لبهائے میگون میرود
تو همین تنهانهٔ طرزی ز خوے او حزین | هر که آید در برِ او شاد محزون میرود

ولہ

دوش سینه ز آتش حسرت کباب بود | داغِ فراقِ همنفسان سینه تاب بود
آه از دمِ وداع که آن ماه نو سفر | میرفت از برِ من و چشمش پر آب بود
آسوده گشت عاقبت امروز زیر خاک | آن دل که دوش در گروِ اضطراب بود
دامن کشان گذشتنش از من ز ناخوشی | گویم بخود مگر ز غرور شباب بود
طرزی به بزم وصل همیکرد لابه دوش | وان مست ناز بر سرِ خشم و عتاب بود

ولہ

چند عمرم بخیالِ تو بباطل برود | بود آیا که خیالِ تو ام از دل برود
شهره هر چه ولوله از ذکرِ دو اعست امروز | چه قیامت بود آن لحظه که محمل برود

تا زمانی بسخنهای خوشش پیچیدم
یار چون خواست همان لحظه ز محفل برود

سیر رود بر دلم از درد فراق تو همان
که دم نزع روان بر سر بسمل برود

گر رود دل ز کف از شوق وصالت سهل است
شوق وصل تو محالست که از دل برود

آن اسیرم که ز حیرت نگرد در چپ و راست
وان زمان از کف او دامن قاتل برود

هیچ دل نیست که چون طائر بسمل نه تپد
گر چنین رقص کنان بر سر محفل برود

طرزی آورد ز هر باب سخن وقت وداع
تا بتقریب سخن همره محمل برود

ولہ

گواهی میدهد دل کان پری رخسار می آید
که قاصد از سر کویش صبا رفتار می آید

روم صد بار در راهش ز شوق و نا امید آیم
ولی هر بار میدارم گمان کاین بار می آید

شبان انتظارش هر که آید در سر کویم
یقینم می شود کان سرو خوش رفتار می آید

بخوابش دیده ام هر شب که می آید بسوی من
به بیداری چنان شادم که آن دلدار می آید

چو می بینند هر دم چشم در راهش مرا از شوق
پی تسکین همیگویند اینک یار می آید

ز آزاری که دادی عذر خواهی بهر تسکینم
شوم بیتاب تر چون ذکر آن آزار می آید

زغیرت جان دہم پیش از اجل طرزی اگر بینم
که از بہر عیادت ہمرہِ اغیار می آید

وله

زبہرِ رفتنم ہر دم بتقریبے سخن گوید
نباشم تا خجل از دیگران در گوش من گوید

بیاید ہر که دانم از ملاقاتش کند منعم
بحرفش ہیچم و نگذارمش حرفے بمن گوید

اگر گوید کسے کز شیوہ ہائے خویش بدنامی
بخاطر بگذرد او را که از اغوائے من گوید

چو مے بیند ملولم گاہ گاہے بہرِ تسکینم
نماید پرسشِ حال و بدلجوئی سخن گوید

چه سود از بودنم در خلوتش کز دلگرانیہا
نه من چیزے باو گویم نه او چیزے بمن گوید

مرا مشغول کارے دارد و از حیله در محفل
که با پہلو نشینِ خود بکامِ دل سخن گوید

زغیرت رفتم از بزمش برون اکنون پشیمانم
بیایم باز اگر آن رشک خوبانِ ختن گوید

زشرمِ طعنه مُردم روم اندر زمین طرزی
چو حرفے رنجش آمیزے بمن در انجمن گوید

وله

ہزار بار فزون بے تکلف آمیزد
چو کامِ دل طلبم حیله ہا برانگیزد

خوش آنکه چون شوم آزردہ دل زشیوہ او
زبہرِ دلخوشی من بدامن آویزد

خیالِ روے تو هر گهه بدل فرو آید
زراه دیده همی خونِ دل فرو ریزد

باین گمانِ غلط خاستم ز مجلس غیر
که بهرِ هم ره‌یم یار نیز برخیزد

وفاے وعدهٔ او نیست باورم طرزی
رسد چو وقت وفا از بهانه بستیزد

ولہ

بگوش غیر مگر عیبهاے من گوید
که سوے من نگرد پس باو سخن گوید

مگر که بهرِ خجل کردنم بود که بدم
هر آنچه بشنود از غیر هم به من گوید

ز بهرِ آنکه نباشم بقرب او مغرور
بمن هر انچه بگوید در انجمن گوید

رسید قاصد و احوال از و نمی پرسم
ز بیم آنکه ز آزردنش سخن گوید

بهرکسے سخنے مے کنم از و طرزی
مگر باو سخنے از زبان من گوید

ولہ

آنانکه خاک رهگذرش رُفت و رو کنند
بس خوردهاے جان که بدامن فرو کنند

حسرت برم ز همسخنیهاے روزِ وصل
یاران بمجلسے چو بهم گفتگو کنند

شوخی نگر که بر سرِ بازار دلبری
ننموده نیم رُخ درِ منظر فرو کنند

تسکین نمی شود دلِ پُر اضطراب را	لیکن دمے کہ ہمنفسان ذکرِ او کنند
جز وصل چاره نیست مریضِ فراق را	تا کے تسلّیِ دلم از گفتگو کنند
صد جائے بیش جامۂ طاقت دریده شد	بارے کجا کجا بتکلف رفو کنند
از دیر دیر آمدنت جاے منتست	باشد کہ رفتہ رفتہ بہجر تو خو کنند
بوے ریا ز خرقۂ طرزی نمیرود	این خرقہ را بباده مگر شست و شو کنند

ولہ

گرچہ از دستِ تو بر من ہمہ بیداد رود	نیست ممکن کہ وفائے تو ام از یاد رود
سرِ دلجوی عشاق زبس میداری	ہر کہ آید بسرِ کوے تو دلشاد رود
آیم از شوق دران بزم ز بیتابی دل	حرفِ مطلب بزبان آید و از یاد رود
حالِ من بے سببی ہست پریشان ترسم	بر سرم تا چہ ازین عالم ایجاد رود
کاش یکبار نمایند بغیرش طرزی	کہ بدین حیلہ مگر از دل ناشاد رود

ولہ

گز نگاہے کنم از شرم حجابے دارد	ور بگویم سخنے ساختہ خوابے دارد

هر کسے راست گمانے بخود از اهل غرض	ور نه تحقیق نشد با کہ خطابے دارد
خلوتے هست ولے کام دلم حاصل نیست	با من آن پرده نشین شرم و حجابے دارد
گفتمش وصل تو خواهد دلم از عمر دراز	زیر لب خنده زنان گفت شتابے دارد
اعتمادیست بعفو تو دلم را از صدق	کہ گنہ ورزد و امید ثوابے دارد
رحم بر سوختہ جانے کہ ز شب تا بسحر	ز آتش هجر کسے سینہ کبابے دارد
بسفر مے رود آن ماه ز حسرت طرزی	سوے او بنگر و دیده پر آبے دارد

ولہ

سر کن اے دل ز غم فغانے چند	بر زمین افگن آسمانے چند
گوهر اشک سفتہ مے ریزم	خورده ام بر جگر سنانے چند
تا بیاد کہ مضطرب بر خاست	ناںشستہ بما زمانے چند
کاش گوش آشنائے او بودے	گفتگوهاے نے زبانے چند
گر بمن روز وصل چیزے گفت	گفت از غیر داستانے چند
کار با ناکسان فتاد افسوس	سود ما نیست جز زیانے چند

بلبل از باغ رفت وزاغ وزغن	بستہ در باغ آشیانے چند
رفت طرزی بخلوتِ آن مہ	کہ رسیدند بدگمانے چند

ولہ

در چمن مرغِ شب آہنگ نواے دارد	چمن از جوش گل ولالہ صفائی دارد
صبحدم قافلۂ بوے ختن در گزرست	یا نسیمے نفسے غالیہ سائی دارد
مطربِ بزم خرابات کہ وقتش خوش باد	وقت ما خوش زخوش آہنگ نوائی دارد
شوخیش بین کہ بصد ناخوشیِ دیرینم	خوشدل از یک نگہی مہرفزائی دارد
روے بپیچد زمن از رنجش وازسادہ دلی	من باین خوش کہ زمن شرم حیایے دارد
بچہ امید تسلی شودم دل زان مہ	سالہا رفت وہمان شرم وحیایے دارد
سزد ار ناز کند گلشنِ گیتی طرزی	کہ چہ من بلبلِ مرغولہ نواے دارد

ولہ

منت از بخت کہ یارم زسفر باز آمد	چشم از شوق بدر بود زدر باز آمد
کامِ جان تلخ ززہرِ غم ہجرانم بود	شکر افشان زلب آن تنگ شکر باز آمد

پائے ناشستہ زگردرہ ونگشادہ کمر — بے تکلف بہمان رخت سفر باز آمد
خانہ اش دررہ ونا کردہ سوے خانہ نگاہ — بے تامل برہ راست زدر باز آمد
بود در راہ وگرفتہ سر راہش اغیار — حیلۂ ساختہ ازراہ دگر باز آمد
گفتہ بودم کہ بخون جگر آید زسفر — للہ الحمد کہ بے خون جگر باز آمد
آمد از لطف درآغوش وہمیگفت بناز — شکر طرزی کہ نگارِ تو ببر باز آمد

وله

راز دلش زشرم وحجابش نہفتہ ماند — میداشت صد سخن بزبان ناگفتہ ماند
از یاد رفت شکوۂ بے لطفیش زدل — زان نیم خندہ اش کہ بلبہا نہفتہ ماند
صد گل شگفت درچمنِ باغِ روزگار — جز غنچۂ دلم کہ ہمان ناشگفتہ ماند
برہم زدند بزم وصال وسحر دمید — غمہاے دل ہنوز بہ پیشش نگفتہ ماند
کوس رحیل بر زدہ زین دشت پرخطر — یاران شدند وطرزی بدروازہ خفتہ ماند

وله

ہردمے ذکرِ توام وردِ زبانست کہ بود — ہرزمان یادِ توام مونسِ جانست کہ بود

خاک گشتیم و هنوز از سرِ حسرت مارا — همچنان دل بخیالش نگرانست که بود

صلح شد گرچه میان من و دلدار هنوز — خجلت رنجش دوشینه همانست که بود

عمرها رفت بمهجوری و از ساده دلی — شوقِ وصلِ تو همان آفتِ جانست که بود

گرچه ناکامیِ ما رفته بغایت لیکن — دلِ مارا به تو امید همانست که بود

صد چو ما بلبل مرغوله نوا رفته زباغ — و اندرین باغ همان شور و فغانست که بود

رفته دست و دلت از کار زپیری لیکن — همچنانت هوس و حرص جوانست که بود

نیزه بالا شده خورشید و دریغا طرزی — همچنان چشمِ تو در خواب گرانست که بود

وله

بدگمان من باو لطفی بغایت میکند — هر که با او از بدیهایم حکایت میکند

رنجشی دارد زمن و زبهرِ دلخوش کردنش — هر که باشد نے سبب از من شکایت میکند

سوختیم از اشتیاق قرب لیکن این زمان — یک نگاهے دور دوری هم کفایت میکند

پُر غرورست و تلون نیز دارد در مزاج — اعتمادے نیست بروی گر عنایت میکند

عالم از بدگوی من پرسد بطرز ناخوشی — از پئے بدگوئیم گویا هدایت میکند

بادشاہے کو عمل فرما بنا اہلان بود	دستہا رنگین بخون یک ولایت میکند
از کہ داد خویشتن خواہیم طرزی در جہان	یار با ما جور و با دشمن رعایت میکند

ولہ

آن مرغ اسیرم کہ بغم ہمنفس اُفتاد	نادیدہ تماشاے چمن در قفس اُفتاد
خود را کشم از شرم کہ امشب سر بازار	دلالہ و دلدار بدست عسس اُفتاد
آن راز کہ در پردہ نہان بود چو لیلے	بے پردہ تر از شور صداے جرس اُفتاد
بدنام شدیم ار نبود عیب کہ باشند	بدنام چو الفت بمیان دو کس اُفتاد
یادیکہ نمودم کہ شکیب از دل و جان رفت	آہ این چہ شرر بود کہ در خار و خس اُفتاد
حیف ست بران مرغ گرفتار کہ صیاد	صد بار رہا کرد و دگر در قفس اُفتاد
دریافت نہ اندازہ بیان مطلب خاصم	آن شوخ طبیعت کہ بآن زود رس اُفتاد
طرزی نشوی مائل ہمصحبتی او	گر مائل ہمصحبتے بلہوس اُفتاد

ولہ

واعظ شہر مگر راے صوابے دارد	کہ بر رندان سخن جور و شرابے دارد

سخن تلخ نه امروز بمن مے گوید | سالها رفت که با من شکر ابے دارد
یاربے پرده وصلے دیده بینای نیست | تو همان گیر که برروے نقابے دارد
بفراغت گزرد عمر کسے راکه بدهر | کنج فقری لبِ نانے دم آبے دارد
گر بیاید نفسے از پے تسکینِ دلم | گرم نا ساخته جا پا برکابے دارد
طرزی او را از خود آزرده ندانی زنهار | نیم نازے بتقاضاے شبابے دارد

ولہ

گر سوار بعزم شکار خواهی بود | قیامتے گذرد چون سوار خواهی بود
زبیقراریِ ما آن زمان شوی آگاه | که در فراق کسے بیقرار خواهی بود
حکایتِ شبِ هجران زمن چه میپرسی | مگر ز پرسش خود شرمسار خواهی بود
اگر ببزم حریفانِ باده خوار رسی | شگفته روے چو باغ وبهار خواهی بود
بجستجوے تو عمر عزیز رفت وهنوز | امید هست که روزے دوچار خواهی بود
همینکه عذر گناهانِ خویشتن خواهی | خجل ز بخششِ آمرزگار خواهی بود
بود شفیع تو در حشر مصطفے طرزی | بشرط آنکه تو پرهیزگار خواهی بود

وله

آمد برِ من ز یار کاغذ
بخشید بدل قرار کاغذ

اظهار کدورتی مگر کرد
کامد بخطِ غبار کاغذ

ترسم که بدست غیر اُفتد
بنویسم اگر بیار کاغذ

سوی تو ز مصلحت فرستم
در کاغذ راز دار کاغذ

تغییر بخط کنم رسانم
زین حیله بآن نگار کاغذ

تبدیل کنیم نام خود را
شاید که رسد بیار کاغذ

طرزی ز پی تسلّی خویش
میخواند هزاره بار کاغذ

وله

نامد بغلط زیار کاغذ
جان سوخت در انتظار کاغذ

رفتی به سفر نمیفرستی
سوی من بیقرار کاغذ

باز آ که نمی شوم تسلّی
بفرستی اگر هزار کاغذ

ای کاش شب فراق کردی
تسکین دل فگار کاغذ

یکبار نیافتم جوابی | بنوشتم چند بار کاغذ
خوش آنکه بگاه دل تپیدن | از یار رسد به یار کاغذ
گر خود تو نمی رسی بطرزی | بفرست بیادگار کاغذ

ولہ

ترکِ یاری کنم از رشک و روم جائی دگر | بغلط ہم نہ ہم دل بدل آرائی دگر
تا کجا رنجش ہر روزہ و صلحی پس ازان | وز پی قطع تعلق ہمہ شب رائی دگر
گر بت بیر کنم صلح بآن عربدہ جوی | حیلہ سازد ز پئی رنجشِ بیجائی دگر
ترکِ ہمصحبتی من کند از خود ایکاش | بسکہ دل سوخت مرا نیست تمنائی دگر
در دلم ہست کہ پابند نگاری نشوم | ہر شبی خوش گزرانم بدلارائی دگر
تا رہم ز نیہمہ غم ترک ملاقات کنم | رائم اینست و جز این نیست مرا رائی دگر
یافتم از سخنی میل دلت با اغیار | ہر زمانم چہ فریبی بسخنہای دگر
قدرم آن روز شناسی کہ من از رشک رقیب | روم و بر تو گزینم بت رعنائی دگر
مدعی آمد و بنشست و چو سر کرد سخن | رفتی از بہر فریبم ز برش جائی دگر

از خمارِ مئے دوشینہ بر نجم طرزی
مست باشم مگر از نشۂ صہبائے دگر

ولہ

اے نسیم سحری بوے خوشِ یار بیار
خبرِ یار بیارانِ وفادار بیار

عشوۂ سرکن و ناگفتہ پیامے از دوست
برِ ما از پے تسکینِ دلِ زار بیار

ناشنیدہ سخنے از لب شکر شکنے
آشنایانہ بخلوت گہہ اسرار بیار

خبرم نیست کہ آن مونس غمخوار کجاست
خبرے از برِ آن مونس غمخوار بیار

سخنِ دلکشِ گلزار دلے نکشاید
خطِ آزادی مرغان گرفتار بیار

شوق از اندازہ فزون بحجابم از شرم
بسخن ہیچ و مرا بر سر گفتار بیار

من و کیلش اگر انکار نماید ہرگز
دست طرزی کش واز حجرہ ببازار بیار

ولہ

با وجودِ تو من و عشق دلارائے دگر
حاش للہ کہ زکوے تو روم جائے دگر

در فراقِ تو اگر جانِ من آید بر لب
دم جانبخش نخواہم ز مسیحائے دگر

بیک ایما بر بودی ز دلم صبر و شکیب
منِ بیتاب فدائے تو بیک ایمائے دگر

خوش زمانے کہ بجرم سخن از من گوئی
چون رسد غیر بگوئی سخن از جاے دگر

روے برتافتہ با من سخن از نازکنی
این ادائیست نکوتر ز اداہاے دگر

اے کہ گفتی سخنے نیست میانِ من و غیر
این سخن ہم خبرے مید ہد از جاے دگر

شدہ واقف مگر از عہد در وغش طرزی
امشب آشفتہ ترے بود ز شبہاے دگر

ولہ

پیری رسید و طبع سلیمم جوان ہنوز
فصل بہار رفت و نیامد خزان ہنوز

نم در جگر نماندہ ولے میتراودم
خونابۂ دل از مژہ خون فشان ہنوز

ترسم ز کم نگاہی او بر ملا فتد
رازے کہ ہست در دل تنگم نہان ہنوز

از سینہ در گذشتہ و اندر جگر نشست
بیرون نرفتہ ناوک او از کمان ہنوز

دیشب بخواب بوسہ زدم بر دہان او
گویا نرفتہ لذت او از دہان ہنوز

ماندم در انتظار و در آغوش غیر خفت
وانگاہ دارم آمدن او گمان ہنوز

از دست دشمنان بسرم ہر چہ رفت رفت
دارم بدل بسے گلہ از دوستان ہنوز

فرسود پاے سعی درین راہ پر خطر
طرزی کسے ندادہ ز منزل نشان ہنوز

ولہ

امشب چہ شب است این کہ بمن ساختۂ باز	سویم بعنایت نظر انداختۂ باز
از کوے تو از رشک رقیبان شدہ بودم	باز آمدم از شوق و بمن ساختۂ باز
بر عادتِ پیشین خود از روزنِ دیوار	با دل شدۂ خویش نظر باختۂ باز
جا دادیم از لطف بہ پہلوے خود امشب	قدرِ من دلباختہ بشناختۂ باز
نے شرم و حجابے ز پئے دلخوشی من	در گردنِ من دست در انداختۂ باز
زان راز کہ در پردہ دل بود ز رنجش	از بہرِ صفا پردہ بر انداختۂ باز
مے میرم ازین رشک کہ امروز بمحفل	پیش تو رقیب آمد و بنواختۂ باز
آمد ز تو پیغامِ طلب باز بہ طرزی	از غیر مگر حالہ بپرداختۂ باز

ولہ

در غمِ ہجرِ دلارامم ہنوز	عمرہا بگذشت و ناکامم ہنوز
چشم از و بستم و لے دل سوے اوست	گشتہ ام آزاد و در دامم ہنوز
از برم رفت و رفت آرام و صبر	آمد و بیصبر و آرامم ہنوز

گرچه ناخوش باشد و آزرده دل	میرسد از یار پیغامم هنوز
رنجشی ماند بهم یا آشتی	نیست معلوم من انجامم هنوز
صلح گشت و رنجش او همچنان	میکشاید لب بدشنامم هنوز
سوزم اندر سینه بی تاثیر ماند	سوختم سرتا سرو خامم هنوز
بعد ترکِ شاهد و شعر و شراب	در میانِ خلق بدنامم هنوز
اهل ایمان را یقین کفر من	کافران را ظن اسلامم هنوز
دوش در کاشانه سوزم در گرفت	شعله خیز دار در و بامم هنوز
طرزی امروز از فریبِ وعده اش	منتظر از صبح تا شامم هنوز

وله

سوختم چون شمع سرتاپا و لی خامم هنوز	کافری ورزیدم و در بندِ اسلامم هنوز
همچنان ذوق اسیری میزند ناخن بدل	گرچه از بندش شدم آزاد در دامم هنوز
عمرها رفت و نرفت از سر خیالِ روی دوست	در خیالِ روی او نی صبر و آرامم هنوز
راز او با هر کسی میخواست آرم برزبانِ	از زبان خویشتن در شهر بدنامم هنوز

آرزوہاے دل ناشاد بردم زیر خاک | میچکد صد حسرت دل از در و بامم ہنوز
ترک ما از بیوفائی کرد لیکن محرمے | میرساند مژدهٔ وصلِ دلارامم ہنوز
ہر کہ نامِ من برد رنجد از و زسادگی | زو بود امید لطف آمیز پیغامم ہنوز
جان رسید از تشنگی برلب درین وادی مرا | تر نشد از قطرهٔ آبے لب و کامم ہنوز
طرزیا امید حصول کام دل میداشتم | عمر در امید واری رفت و ناکامم ہنوز

وله

رفته صد عید و لے وعدهٔ عیدست ہنوز | با ہمہ یاس مرا از تو امیدست ہنوز
وائے آن مرغ گرفتار کہ در کنج قفس | عمر آخر شد و در بیم و امیدست ہنوز
لب فروبستہ زگفتار و زبان ماندہ ز نطق | با تو ما را ہوس گفت و شنیدست ہنوز
یاد ہمصحبتی ہمنفسانِ دہلی | پائے بیرون ز دلِ من نکشیدست ہنوز
گرچہ آوردہ خزان در چمن دہلی ردے | این چمن گر نگری لایق دیدست ہنوز
گر برابر شدہ با خاک در و دیوارش | شوکتے زان در و دیوار پدیدست ہنوز
در غم حسرتے و غالب و آزردہ مرا | سوز در دلیست کہ ہر دم بمزیدست ہنوز

یاس مے بارد از انداز تو قاصد ہر چند　　بر زبانِ تو پیامے نرسیدست ہنوز
گشته مغرور بشیرین سخن او طرزی　　حرفِ تلخے ز لب او نشنیدست ہنوز

ولہ

نخلِ خشک وادیم از برگ و بارِ ما مپرس　　دست پروردِ خزانیم از بہار ما مپرس
خانه بر دوشیم تا در ملکِ ہستی آمدیم　　در سفر زادیم گوئی از دیار ما مپرس
در تماشاگاه گیتی روے غم دیدیم و بس　　ذوقِ شادی از دل امیدوارِ ما مپرس
حسرتِ بوس و کنارش ماند در آغاز وصل　　کن قیاس کار و از انجام کارِ ما مپرس
یار با رندان بشرطِ بوسه میبازد قمار　　حیله سازیہاے یارِ خوش قمار ما مپرس
شادی وصلش بدل شد با غم از آزردنش　　از مے دوشین برنجیم از خمارِ ما مپرس
چون سر زلف پریشانش پریشان خاطریم　　در پریشانی گزشت از روزگار ما مپرس
خلوت خاص ست و او محجوب شوق از حد فزون　　طرزی از بیتابیِ جان فگار ما مپرس

ولہ

انتظارے کشیده ام که مپرس　　بنگارے رسیده ام که مپرس

آسمان سجده میبرد اینجا | بزمینے رسیده ام که مپرس
روئے دل سوے آشیانم نیست | بهوائے پریده ام که مپرس
گر کند تلخئ ندارم باک | شهد لطفے چشیده ام که مپرس
ئے تو در خاک و خون زبیتابی | آنقدرها تپیده ام که مپرس
برقیب اعتمادها داری | رازے از وے شنیده ام که مپرس
تارسیدم ازین وآن طرزی | آنچنان آرمیده ام که مپرس

ولہ

سر کوے گزیده ام که مپرس | ببهشتے رسیده ام که مپرس
مے چکد از زبانم آب حیوة | که زبانے مکیده ام که مپرس
از زبانش من امشبے بخیال | گفتگوے شنیده ام که مپرس
زین حریفانِ آشنا آزار | جورهاے کشیده ام که مپرس
باسم افزون شد ارچه از قاصد | مژده هائے شنیده ام که مپرس
زین گلستان جنت آئینے | آن گلِ تازه چیده ام که مپرس

طرزی آسوده دل شدم بجهان	کنج صبرے گزیده ام که مپرس

ولہ

ایکه درخوابِ گرانی صبح شد بیدار باش	در خمار بادۂ دوشینه هشیار باش
بیشتر وقتِ تو در اندیشۂ باطل گذشت	اندکے باقیست در فکرِ صلاح کار باش
غافل از رمز حقیقت ماندۂ از زهدِ خشک	در حریمِ عشقبازی محرمِ اسرار باش
گاه با اسلام مائل باشی وگاهے بکفر	در طریق راستی دائم بیک رفتار باش
گر بیازارد ترا دشمن تو آزارش بده	تا توانی درمیان خلق کم آزار باش
دیدی ار بے پرده دیدارش بدین قانع مشو	همچنان تا روزِ محشر تشنۂ دیدار باش
طرزی آن بهتر که رازِ دل نیاری بر زبان	در کمالِ خامشی چون صورتِ دیوار باش

ولہ

چو برق از دیده رفت و مُشکل ار بینیم دگر بارش	نخواهد رفت از دل تا قیامت شوق دیدارش
بهر کس نے سبب هم گفتگوے میکنم تا دیر	که باشد حیلۂ از بهر ماندن زیرِ دیوارش
نویسم نامه بے نام و تغییری کنم در خط	نباشد فاش رازِ من اگر بینید اغیارش

غنیمت میشمارم اینقدر ہم از وفائے او
تسلی میدہد دل از فریب آمیز گفتارش

ازین مضمون طنز آمیز خط او گمان دارم
کہ بدگویان من کردند شاید عشوه در کارش

تجسس میکنم از حالِ او پنهان و حیرانم
ازین رازِ نہانِ من کہ میسازد خبردارش

زعشقِ خوبرویان دردِ دل دارد مگر طرزی
کہ تاثیریست در دلها ز درد انگیز گفتارش

ولہ

گر دلت مائل باغیارست با اغیار باش
باش با ہر نا کسے لیکن بمن ہم یار باش

ہمچنان یارِ تو باشم تا دمِ آخر زصدق
خواه راضی باشی و خواہی زمن بیزار باش

از برِ ما بے سبب آزرده خاطر میروی
فرصتت باد ابکامِ خاطرِ اغیار باش

در وصالت از خموشی عقدهٔ دل وانشد
گر دلت صافست با ما بر سرِ گفتار باش

چون تو آئی یاد م آمد اختلاطت با رقیب
چند روزے دور از چشمِ من ای عیار باش

محرمِ رازِ توام چیزے نہان از من مدار
ہمچنان در دوستی با من بیک ہنجار باش

در جوانی سیر شو طرزی ز وصلِ شاہدان
باز در پیرانہ سر سرگرمِ استغفار باش

ولہ

دہد در دست طفلان صید خود را بہر آزارش	گر این صیاد باشد وای بر مرغ گرفتارش
دریغ از من کہ من آن از نظر افتادہ یارم	کہ باید ساختن از مصلحت بینی با غیارش
فزون تر شد مرا بیتابی شوق از وصال او	وگرنہ ماندہ ام من عمرہا قانع بدیدارش
ہنوز از شرم کم دارد سر حرفی و ایمای	چہ سود از بینمش بر بام و باشم زیر دیوارش
من و او دوش باہم سرگذشت خویشتن گفتیم	کدورت شستہ شد از دل ز مہر انگیز گفتارش
عتاب آمیز گفتارش نشان لطف پنہان داد	چہ حاجت بود ورنہ با عتاب آمیز گفتارش
کسی کو تا زند دم باہمہ جور و جفای او	کہ گر دم میزند از حیلہ بیسازد گنہگارش
منم آن مرغ دور از ہم صفیران چمن طرزی	کہ دارد در قفس صیاد بیرحمی در آزارش

ولہ

سخن کنم ز رقیب از پی بہانۂ خویش	بدین بہانہ بگویم باو فسانۂ خویش
ز بہر آنکہ روم باز پس ہمان ساعت	ز دور بیند و خفتن کند بہانۂ خویش
ز جوش گریہ سخن بر لبم گرہ گردد	ہمینکہ سر کنم از درد دل فسانۂ خویش
ہمیرویم و نیاریم کز شگاف قفس	کنیم نیم نگاہی در آشیانۂ خویش

بشوق کوے تو بیتاب و مضطرب باشد	دلم چو طائرِ گم کردہ آشیانۂ خویش
زاتفاق سپہرے بود مگر کان شوخ	بمن رسید غلط کردہ راہِ خانۂ خویش
بیکدو حرف شنودن بخواب ساختہ رفت	شب گذشتہ چو گفتم باو فسانۂ خویش
گمان نبود کہ از لکھنؤ کشد طرزی	بدین شتاب سوی دہلی آب و دانۂ خویش

ولہ

گر بر خورد براہ بگیریم دامنش	سازیم دست خویش حمائل بگردنش
گر نیست تاب رشک رقیبم شگفت نیست	رشک آیدم بخویش چو در برکشم تنش
در فکرتم کہ راست بود میل او بغیر	یا از حسد دروغ بمن گفتہ دشمنش
خوش آنکہ یار دیر نشیند بہ پہلوم	برخیزد ار ز جاے کشم طرف دامنش
از دل نمیرود بدم گریہ ہاے عجز	بر دیدہ آستین ز تلطف کشیدنش
با ہر کہ شد شفیع من آزردہ خاطرست	آزردہ خاطری چہ قدرہاست با منش
آہ از دمے کہ کار بمن تنگ میگرفت	آن دیر دیر آمدن و زود رفتنش
معذورم از ہمیرودم خون ز دل ہنوز	در دل ہمیخلد مژۂ ہمچو سوزنش

طرزی فتاد طائرِ ہوشم از آشیان	در تیره شب ز روشنیِ روے روشنش

وله

تا چه سخن داشت باغیار دوش	زامدن من شده ناگهه خموش
بر گلِ روے تو به صحنِ چمن	زمزمه سنجان چمن در خروش
میرم ازین غم که چرا مدعی	لب به سخن برد بنزدیک گوش
بسکه پیامش بود اندیشه ناک	قاصدِ او آمد و رفتم ز ہوش
پرده بر افتاد ز راز نهان	کاش شود لطف شما پرده پوش
باده صهبا و حریفانِ بزم	منتظر انند که گوئی بنوش
عین صواب ست کند هر چه دوست	طرزی ازین شکوهٔ بیجا خموش

وله

عاشقِ زار که بگداخت غمِ هجرانش	تو چه دانی که ز هجران چه رود بر جانش
بے گل روے تو گر چشمِ من افتد بچمن	میخلد خار بچشمم ز گل و ریحانش
آنکه از راه مرا دیده همیگردد باز	خواهم از شوق که در خانه کنم مهمانش

ملتفت گشت مگر باز بحالم آن شوخ
بے سبب نیست بمن آشتیِ درہانش

تاچہ در نامہ نوشتست کہ طرزی ناگاہ
نامہ نکشودہ شد افسردہ دل از عنوانش

ولہ

شوم خشنود چون بینم زاہل بزم خشنودش
بامیدے کہ من ہم سوے خود مائل کنم زودش

معاذ اللہ زبد خوئی کہ گر ناخوش شود یکبار
بصد منت بعمرے نیز نتوان کرد خشنودش

دل من شد ملول از یک خلاف وعدہ اش چندان
کہ باصد وعدہ ہاے وصل نتوان کرد خشنودش

در اخفاے محبت گرچہ پرکارانہ میکوشم
چو طفل از اندکے دم داد نتوان ظاہر کنم زودش

ببزمش رفتم و میخواست غیر اندم کہ برخیزد
باِیماے کہ کس آگہہ نباشد منع فرمودش

زبیداد سپہرے آن غریب بیکس و کویم
کہ نبود ہیچ جا از ہیچ رو امید بہبودش

چو میرفت از برِ ہمصحبتان رو بر قفا طرزی
جگر سوراخ میشد از نگاہ حسرت آلودش

ولہ

چو آمد آن پری رخسار در رقص
زرقصش شد در و دیوار در رقص

کدامین گل سہے آید بگلزار
کہ ہست از شوقِ او گلزار در رقص

بتی کز خانه ننهادی برون پاے — شده در کوچهٔ و بازار در رقص
بر اندازی اگر از روے برقع — در آید صورتِ دیوار در رقص
خوش آن کز شادی دل پاے کوبان — بود طرزی بآن دلدار در رقص

وله

از نسیم سحری مژدهٔ یار است غرض — بوے گل از نفسِ باد بهار است غرض
بوسه چیدن هوسم بود و لیکن اکنون — سخنے از لبِ جانبخش نگار است غرض
با تو امشب هوس بوس و کنارے دارم — از وصال تو همین بوس و کنار است غرض
گر نه منتظرِ همرهیِ غیر امشب — تا چه از گشت سرِ راهگذار است غرض
اینکه گفتی که سرو کار ندارم برقیب — زین سخنهاے تو با من سروکار است غرض
گر کنم منع تو ز آمیزش هر سفله مرنج — ز نهیبم بهرِ تو تمکین و وقار است غرض
عاشقم در نظرم مسجد و بتخانه یکیست — همه جا میروم و دیدن یار است غرض
دل تهی میکنم از غم چو غزل میگویم — طرزی از شعر و سخن قصهٔ یار است غرض

وله

دارم شکایتے کہ نیامد زیار خط	از شوقِ دل اگرچہ نوشتم ہزار خط
با محرمان یار رہِ خط کشودہ ایم	شاید کہ رفتہ رفتہ رسد نزدِ یار خط
از وعدۂ وصال تسلّی بمیشوم	وین اضطراب دل نرود از ہزار خط
اندیشہ ام زبس بود از خوے نازکش	لرزد ہمی دلم چو رسد زان نگار خط
جانم فدائے محرم رازے کہ ناگہان	گوید بگوشِ من کہ بیامد زیار خط
مضمون خط گمرز زبانِ رقیب بود	از غیرتم بسوخت دلِ بیقرار خط
قاصد دہی فریب پیام زبانیم	بارے بمن بیار ازان گلعذار خط
عنوان خط غیر نوشتی بنام من	ہم پیش من نمود مرا شرمسار خط
آزردہ دل مباش گر از بہر عرض شوق	طرزی نوشت سوے تو بے اختیار خط

ولہ

وعدۂ شوق فزاے تو غلط بود غلط	بیوفا لاف وفاے تو غلط بود غلط
ہوسِ بوس و کنار تو خطا بود خطا	حیلۂ شرم و حیاے تو غلط بود غلط
سوے من روے سخن بود ہمانا در بزم	با رقیبان گلہ ہاے تو غلط بود غلط

مشب از طور تو پیداست که دوشینه بمن — نگهٔ مهر فزائے تو غلط بود غلط
ر دلم شکر وفا و بلبم درظاهر — شکوهٔ جور و جفائے تو غلط بود غلط
انچه گفتی و نکردی چه تو انگفت ارے — سخن راست نمائے تو غلط بود غلط
وش طرزی ببر کوے نگارے میگفت — وعدهٔ شوق فزائے تو غلط بود غلط

ولہ

بهجر آن گل رعنا ز نوبہار چہ حظ — چو دل غمین بود از نغمهٔ ہزار چہ حظ
نگفت غنچه دلها ز فیض باد بہار — دل فسردهٔ مارا ازین بہار چہ حظ
بشوق پرده نشینی که صحن خانه ندید — ز شام تا سحر از گشت رہگذار چہ حظ
خوشا سفر که حجاب از میان ہم برخاست — چو شرم حائل ما بود از دیار چہ حظ
اگر بذوق محبت رسیدهٔ دانے — ز وصل جز بت شوخ ستیزه کار چہ حظ
کند بہانه ز رنج سفر بوس و کنار — ازین روش که سفر کردم اختیار چہ حظ
خلاف وعده کند بیقراری افزون تر — چو بیقرار نباشی ز انتظار چہ حظ
چنینکه بے مے و معشوقه ماندهٔ ہمه عمر — ترا ز صحبت رندان باده خوار چہ حظ

چو نیست روے دل ادبسوے من طرزی	میان خلوت خاصم زوصل یار چه حظ

وله

مرا زین بیش بود از محفل او پاسبان مانع	چو راضی گردمش از خود شد این محرمان مانع
هواخواه توام ترسم که رسواے جهان باشی	مرنج از من چه باشم زاختلاط این و آن مانع
چرا گفتی سخنهاے عتاب آمیز هم با غیر	اگر خاموش میماندی که بودی آن زمان مانع
معاذ الله که ترک یاری او بگزرد در دل	مرا از یاری او گرچه باشد یکجهان مانع
خوشا روزے که در محفل نشینم روبروے او	نباشد از وصال او رقیبے درمیان مانع
یقین دانم که چون او دشمن من نیست در عالم	مرا ز آمیزش او هر که هست از دوستان مانع
تو اے طرزی چرا بر زخمهاے دل نمک پاشی	که مے باشی مرا از صحبت آن دلستان مانع

وله

قدر هم آن دلبر عیار ندانست دریغ	ساخت با غیر و گل از خار ندانست دریغ
آن گل تازه که خوشتر ده بهر غان چمن	حال ما زار گرفتار ندانست دریغ
گرچه اندر غمش از حال بحالے شده ام	حال من اندک و بسیار ندانست دریغ

جاے آنست که دل سرد شود از مهرش
زانکه قدرِ دل افکار ندانست دریغ

غیر بدگوئی او میکند دانسته
خصمیش اینهمه زنهار ندانست دریغ

ما که باشیم وچه باشیم که واقف باشیم
راز او محرم اسرار ندانست دریغ

عمرها ماند بهمصحبتی او طرزی
خوے آن دلبرِ عیار ندانست دریغ

وله

میبرند از حیله سوے یار پیغامم دروغ
میکنند از سادگی در شهر بدنامم دروغ

صلح بعد از رنجشِ دیرینه کارِ مشکل است
دانم از شوخی فرستادست پیغامم دروغ

نیست آن بختم که روزے کامِ دل حاصل شود
قاصد آرد مژدهٔ وصلِ دلارامم دروغ

از غلو نبود دل بیصبر من قانع بوصل
هر که گوید راضی از بوسه به پیغامم دروغ

در دلش اغیار و هنگام شمار دوستان
بر زبان بهرِ فریبم میبرد نامم دروغ

لذتے گیرم همی از تلخ کامیهاے خویش
فکر یاران از پے شیرینئ کامم دروغ

روے دل دارم بسوے لعبتان هند و چین
راست باید گفت زهدم باطل اسلامم دروغ

طرزی امیدے نمیدارم ازان بیگانه خوے
گر کسے گوید بر آید از لبش کامم دروغ

وله

آزارمے کشم زتو خونخوار حیف حیف
وز دل نمیروی بصد آزار حیف حیف

بردی برون زبزم تکلم کنان مرا
باز آمدی دگر برِ اغیار حیف حیف

یا بود با من آنهمه عهدِ دوامِ لطف
یا گشتی از من اینهمه بیزار حیف حیف

رشک رقیب و ناخوشی یار و رنج هجر
یاس از وصال و طعنهٔ اغیار حیف حیف

قسمت چنین فتاد که هنگامِ وصلِ غیر
چشمم فتد به روزنِ دیوار حیف حیف

رنجیده از برائے دلِ مدعی زمن
نشناخت قدرِ یارِ وفادار حیف حیف

میرفت تند محمل و من در پیش دوان
گز پشتِ پا گزشته مرا خار حیف حیف

طرزی ترا زساده دلی در خیال چیست
اکنون نماند یار تو آن یار حیف حیف

وله

عمرم بسر رسید و نشد یار یار حیف
ناکام ماند این دلِ امیدوار حیف

ناآزموده کاریِ تو هرچه کرد کرد
رفتی پے شکار شدی خود شکار حیف

در طبعِ دیگران خوشیِ وصلِ دلبران
در سینه ام زحسرتِ دل خار خار حیف

صدره بریدم از تو و هیچم دگر — در شهر و کو نماند مرا اعتبار حیف

جز غم نشد ز عیشِ جوانی نصیبِ ما — افسرده خاطریم بفصلِ بهار حیف

بینم ترا بغیر و گوارا بود مرا — منعِ تو از رقیب ترا ناگوار حیف

باز از نگاهِ شوخ مرا کرد بیقرار — وان صبر دل که بود نیامد بکار حیف

بی انتظار یابد از و غیر کامِ دل — طرزی شب فراق من و انتظار حیف

وله

آن پری در بزم رندان میهمان شد حیف حیف — پاکدامان بود رسوای جهان شد حیف حیف

آشکارا با رقیبان گشت گرمِ اختلاط — شرم او در پرده شوخی نهان شد حیف حیف

غیر را در داده تن خود از پی بوس و کنار — غیرت از طبع غیورش برکران شد حیف حیف

عارض سیمین او از بوسها شد نیلگون — بر لب لعلش ز دندانها نشان شد حیف حیف

خفت در محفل بیک بستر در آغوشِ رقیب — چون سیه مستان می چون ارغوان شد حیف حیف

قصهٔ بدنامی او رفته در شهر و دیار — هر کسی زین وضع ناخوش بدگمان شد حیف حیف

ماجرای شب نهان ماندی ز طرزی کاشکی — خود ز طرز گفتگوی او عیان شد حیف حیف

وله

غمِ فراق بجانم بود چنان مشتاق	که دوستان بملاقاتِ دوستان مشتاق
کجائی اے زفراقِ تو عمرِ من برباد	اجل رسید و بوصل تو ام همان مشتاق
بیامدی وشدی جاے گرم ناکرده	که تا بوصلِ تو باشم زمان زمان مشتاق
چه حرف بود که از اشتیاق من بازآے	بگوشم آمد و گشتم جهان جهان مشتاق
بگفته که زبوس و کنار شاد نیم	تو شاد باش که من هم نیم بآن مشتاق
دلم بترکِ ملاقات مائل است هنوز	زپاسِ وضع ولے با تو همچنان مشتاق
نیامدی لبشبِ وعده تا کجا بودی	بانتظارِ تو بودم ترا بجان مشتاق
بود بکوے تو مشتاق در وطن طرزی	چنانکه مرغ اسیرے بآشیان مشتاق

وله

یارم از مصلحتے نیست اگر یار چه باک	ور برید از من و آمیخت باغیار چه باک
من خود از وضعِ تو راضی بجدائی بودم	گر جدا میشوی اے شوخ دل آزار چه باک
آخر اے دوست که هم صحبت رندان باشی	گر نشینی برِ یارانِ وفادار چه باک

بامنِ غمزده گر یار موافق باشی	از ستمهای رقیبان دل آزار چه باک
بوسهٔ یکبار شبی دادی وخوش دل کردی	گر دهی بوسه ام امروز دگر بار چه باک
نغمهٔ عیش سرائی بگل اے مرغ چمن	گر رسد نالهٔ مرغانِ گرفتار چه باک
بکسی یار نبود ست ونخواهد بودن	گر برِ غیر شدان دلبرِ عیار چه باک
چون تراهست سرِ صلح بطرزی از صدق	عالمی باشد اگر بر سرِ پیکار چه باک

وله

عمرها شد که میکنم آهنگ	که شبی در برش در آرم تنگ
پای مالنگ وطاقت ماطاق	منزل او زما بصد فرسنگ
چون رقیب از تو کام یافت چه سود	که کنی صلح بامن از پس جنگ
میدهی عشوهای گوناگون	می کنی حیلهای رنگارنگ
میل طبعش بود بنا اهلی	که زنامش زمانه دارد ننگ
بو که مارا برآورد زحجاب	ساقیا جرعهٔ می گلرنگ
عاقبت صلح شد میانهٔ ما	از سر هم برفت شورشِ جنگ

طرزی از طعن غیر بیتابم　　که فرود آیدم بدل چو خدنگ

ولہ

دریاد تو پیوسته مرا خون رود از دل　　یاد تو ندانم بچه افسون رود از دل

گر جان رود از تن بتمنای تو سهل ست　　مشکل که تمنای تو بیرون رود از دل

جز حسرتِ دل نیست نصیبم ز وصالش　　با شوقِ وصالش چه کنم چون رود از دل

خواهم که دهم شرحِ پریشانیِ خود را　　کلکم به بنان ماند و مضمون رود از دل

فریاد که اندر دل آنمه اثری نیست　　زان نالهٔ گرمی که بگردون رود از دل

ای کاش کند شادیِ لطف تو تلافی　　تا کی ز ستمهای تو ام خون رود از دل

آن غم که ازو رفت به تلخی همه عمرم　　طرزی چه شوم شاد گر اکنون رود از دل

حرف المیم

سخت آزرده دل و مضطرب و غمگینم　　نه مرا بهره ز دنیا نه نصیب از دینم

با همه آرزوی عشرتِ شیرین ستمست　　که بتلخی گذرد زندگیِ شیرینم

منم آن مرغ که با کنج قفس خو دارم　　بچمن دل نگشاید ز گل و نسرینم

نخلِ خشکم که امیدے ثمرے نیست مرا | برگ ریزد ز سرِ شاخ لبفر و دنیم
نالهٔ مرغ شب آهنگ کند بیتابم | که نباشد نفسے تا بسحر تسکینم
مائلِ صحبت اصحابِ صلاح است دلم | لیکن از صحبتِ شان بعدہمی بگزینم
خضر فرخنده قدم مے بردم سوے حجاز | نفسِ اماره کشد سوے خطا و چینم
داغِ حسرت بجگر از غمِ حرمان دارم | بر نیاید بغلط آرزوئے دیرینم
هیچ ناگفته و ناکرده نزاعے بکسے | عالمے بے سببے بسته کمر بر کینم
نیست فریادرسے در همه آفاق مگر | که لبفریاد رسد شاه بهاؤ الدینم
حالِ من عرضه کنی کاش بآن شه طرزی | سخت آزرده دل و مضطرب و غمگینم

ولہ

بسکه میخواهم ز عشقِ خود خبر دارش کنم | صد نگاهِ شوق هر ساعت بر خسارش کنم
تا نماند در دلش از من حجابے در وصال | چون در آغوشم رود در خواب بیدارش کنم
میسد بد از راز پنهانت خبر هر ناکسے | منفعل باشی اگر پیشِ تو اظهارش کنم
هر امید آنکه از یارے شفیع من شود | هر کرا بینم خبر از رنجشِ یارش کنم

چون دمِ وصل آمد اغیار گشتم مضطرب	کاندرین حالت کجا پنهان ز اغیارش کنم
بارہا خواہم کہ بندم دیدہ از دیدار او	باز چون آید نظر مشغول دیدارش کنم
وش در کوے خرابات انچہ طرزی گذشت	شرم مے آید کہ پیش مردم اظہارش کنم

ولہ

بمحفل دوش اگر یکبار سوے یار میدیدم	ز بہرِ مصلحت صد رہ سوے اغیار میدیدم
نگاہِ آشنا از من ہمیدزدید از شوخی	بمحفل چون سوے آن آشنا بیزار میدیدم
بمن از سادگی میدید آندم بیحجابانہ	کہ از روے تغافل جانب اغیار میدیدم
خوش آن روزیکہ ہردم گوشۂ چشمے بمن میداشت	نگہ دزدیدہ من ہم سوے او ہربار میدیدم
چو از جور رقیبان رفتم از بزمش بناکامی	بحسرت سوے او میدیدم و بسیار میدیدم
بظاہر گفتگوے عشوہ آمیزی بمن میکرد	اشاراتِ نہانش نیز با اغیار میدیدم
نامد حرف مطلب بر لبم ز اندیشہ ہا طرزی	گہے سوے رقیب و گاہ سوے یار میدیدم

ولہ

خواندہ تا چہ فسونے بدلِ ناشادم	با ہمہ قطع تعلق نروے از یادم

...ست امید که روزے بوصالِ تو رسم — بخیالِ تو مگر عمر رود بر بادم
...ه ازین غم که بسویم نبود روے دولت — بچه امید شود شاد دلِ ناشادم
...ن بروں در روجا یافته در بزم رقیب — جاے آنست که بر عرش رسد فریادم
...بر دلم با ہمہ لطفِ تو قیامت گزرد — التفاتِ تو باغیار چو آید یادم
...ن در آغوشِ من از ناز ندادی شبِ دوش — تا سحر چشمۂ خونین ز جگر بکشادم
...ا بکے اینہمہ در بیم و امیدم داری — بہتر آنست که یکبارہ کنی آزادم
لکھنؤ گرچہ بہشتیست ولیکن طرزی — میکشد شوق کسے سوے جہان آبادم

ولہ

...ہ بزمِ او نشینم ز اشتیاق و زود برخیزم — که گر مانم دمے دانم که ناخشنود برخیزم
...نم چون شکوہاے کم نگاہے بنگرد سویم — باندازی که از پیشش حجاب آلود برخیزم
...نگر خواہد نشستن با حریفان دیر در مجلس — که میخواند مرا پیش از ہمہ تا زود برخیزم
...سو رند بدم و تا بیجاے او رنجیدہ بنشستم — فریبِ آشتی میداد ناخشنود برخیزم
نشینم روبرو بس خطاے کردہ ام طرزی — نیارد تا خطاے من بروے زود برخیزم

ولہ

صفائے دل بہم من بعد دور از کار فہمیدم — کدورت گونہ باز از نگاہِ یار فہمیدم

زبہرِ رفعِ خجلت خود تبقریبی شدم از بزم — کہ طرحِ خلوت از سرگوشئ اغیار فہمیدم

مباش از من خجل گردوش بودی خشمگین با من — نہ تو چیزے بمن گفتی نہ من زنہار فہمیدم

نگر افتادہ در بند فریبِ مدعی امشب — کہ امروز از نظر دزدیدن دلدار فہمیدم

نبودم از فریب اظہار زہد و زود فہمیدن — زپنہانی تبسمہائے آن پرکار فہمیدم

برائے رفتنم صد حرف آسان میسر بود تا دیر — زروے حیلہ اش دانستہ ہم دشوار فہمیدم

نخواہد ماند با من صحبتِ او تا زمان طرزی — زطرزِ شوخئ آن دلبرِ عیار فہمیدم

ولہ

نیست آن صبر و شکیبم کہ بسویش نروم — پابدامن کشم و در سرِ کویش نروم

منکہ یک لحظہ قرارم نبود لے رویش — حیف باشد کہ بنظارۂ رویش نروم

بسکہ امشب شدہ ام منفعل از گستاخی — باوجود طلبش رہ [illegible]

گر ز دست دگران آب حیاتم بخشند — میرم از تشنہ لبی بر لب جویش نروم

طرزی از رشک رقیب آنقدر آزرده دلم	که بوم جان بلب از شوق ولیسویش نروم

ولہ

خوش آنحالت که نهد گوش بر حرفم چو بر گویم	که نشنیدم بهانه سازم و بازش بسر گویم
باو آهسته گویم حرفِ مطلب چون کسے آید	آواز بلند از مصلحت حرفِ دگر گویم
حدیث مدعی دارم ولے برلب نمی پیچم	همه وقت این بود عزمم که در وقت دگر گویم
شکایتهاے جو رِ او حکایتهاے شوقِ خود	ز اول شام هجران باخیالش تا سحر گویم
نزد شعر ترِ من ناخنے اندر دل یاران	مگر شعرے بطرز طرزی خونی جگر گویم

ولہ

خواهم از رشک که قطعِ نظر از یار کنم	باز گو هم برضا جوئے او کار کنم
شب که نے روے تو در گوشهٔ کاشانه روم	یا در روے تو کنم روے بدیوار کنم
حظے از زمزمهٔ مرغِ چمن نیست مرا	ذوقے از نالهٔ مرغانِ گرفتار کنم
مهر ورزیدم و [illegible]ده پشیمان گشتم	حاش لله که دگر باره من این کار کنم
رحم بر سادگی من که بیک لطفِ دروغ	هر گناهے که بپرسد ز من اقرار کنم

خجلم سازد و صد عذر نهد از شوخی — پیش از آنے کہ باوے یک گلہ اظہار کنم

در قفس زاده ام از باغ و بهارم چه خبر — بچه امید عبث خواهش گلزار کنم

نیست دیدار نصیب من مضطر طرزی — چند تسکین دل از مژدهٔ دیدار کنم

ولہ

بسکه میترسم ز شوق دل خبردارش کنم — هر زمان ضبط نگاه خود ز دیدارش کنم

میبرم خجلت ز شوق خود که با هر شاهدے — در ملاقات نخستین زود اظهارش کنم

ماجرائے کزوے آگه جز من و او کس نبود — حیف کاندر کوے و برزن گوش اغیارش کنم

از خلاف وعده اش دل مضطر و از سادگی — باز تسکین دل مضطر ز اقرارش کنم

تا نگیرد خوے خشنودی بغیر آن ساده دل — گر شود خشنود از من نیز بیزارش کنم

بسکه میدارم متاعے کاسدے اندر دکان — هم ز شرم خویش پنهان از خریدارش کنم

همچو طرزی از طلب ننشینم از بیداد او — تا بود جان در تنم سر در سر کارش کنم

ولہ

در کوشش از ملال مقامے نمیکنم — در بر خورد براه سلامے نمیکنم

گر کرده عهد ترک ملاقات مدعی	بر عهدش اعتماد تمامی نمی کنم
همصحبتم اگرچه بود روز و شب ولی	بر وضع او یقین دوامی نمی کنم
ترسم که در اشاره با غیار بنگرش	گاهی نظر بر آن لب بامی نمی کنم
خوشدل کند ز بسکه بلطف زبانیم	فکر از پی حصول مرامی نمی کنم
روی سخن باو و سخن می کنی بما	گفتی که با رقیب کلامی نمی کنم
صد بار گفتمت که اگر مائلی بغیر	منع تو از سلام و پیامی نمی کنم
طرزی من آن غیور مزاجم که از کسی	در احتیاج خواهش کامی نمی کنم

وله

هر شکایت که از آن عهده بپرداز کنیم	تا شود دل تهی از غم ز سر آغاز کنیم
یکدم از خانه برون آی خدا را تا کی	زیر دیوار تو آواز بر آواز کنیم
غره بر حسن مباش اینهمه کاید روزی	که نیازی بنمائی تو و ما ناز کنیم
آه از آن نی که گره بر گره افتد از خود	گر ز سر رشتهٔ کاری گرهی باز کنیم
این نگنجد که دگر تا سر دیوار چمن	بفشانیم پر و بالی و پرواز کنیم

توبه در فصلِ گل از باده ندارد امکان	کرده ایم از پس این فصل بسے بازکنیم
بگلو در شکند زمزمهٔ مرغِ چمن	طرزی ار در چمنے زمزمه آغاز کنیم

ولہ

ترا اے بیوفا یار آزمودم	نبودے یار بسیار آزمودم
کنی از ہر بہانہ ذکرِ اغیار	شدی مائل با غیار آزمودم
گنہ ناکردہ بہر ترک یاری	مرا سازی گنہگار آزمودم
بپاس خاطرِ اغیار دادے	مرا بیموجب آزار آزمودم
نبود از تو امیدم انچہ کردی	شدی بے وجہ بیزار آزمودم
زکس بوے وفاداری نیامد	ترا ہم اے وفادار آزمودم
بسوے تو ہمان میل رقیب است	کہ اورا وقت گفتار آزمودم
بود روے دل تو سوے طرزی	نسازی گرچہ اظہار آزمودم

ولہ

دگر خودرائی از وضعِ آن عیار می بینم	کہ باز از یکدو روزش ہمرہِ اغیار می بینم

خجالت میبرم از شوق بیتابی فزاے خود
روم ناخوانده و خود را ببزمش خوار می بینم

روم صد بار و باز آیم ز کوے او بنا کامی
حصولِ مدعا زان بیوفا دشوار می بینم

نیابم فرصت گفت و شنید و عرض حال خود
که بزم یار هر دم مجمع اغیار مے بینم

ببیند سوے من چون چشم من بر دیگران باشد
همی دزدد نگه چون سوے آن پرکار می بینم

نه خود را مطمئن از خوے آن عیار می یابم
نه او را ملتفت با خویشتن زنهار می بینم

فرو دستان زبر دستم شنید اندرین محفل
بچشم عبرت این می بینم و ناچار می بینم

ز کویش قاصد طرزی مگر نومید می آید
که اندک سستیِ امروز در رفتار می بینم

ولہ

همه شب که یادِ صحبت آن گل بگلشن داشتم
آتشے در سینه و جاے بگلخن داشتم

دور از گلشن من آن مرغم که در خون می تپم
چون بیاد آید که من هم جا بگلشن داشتم

شد چراغِ بختم ار خامش بچشم کم مبین
من درو افزون تر از اندازه روغن داشتم

فصلِ گل از من نواے سر نزد از افسردگی
حسرتے از شور مرغانِ نوازن داشتم

تن در آغوشِ من و روے دلش سوے رقیب
خار خارِ رشک در دل گل بدامن داشتم

رفته رفته گشت رنجش در دل هم جاگیر گر ز بهرِ مصلحت زان شوخ پر فن داشتم
اینهمه ره آمدم طرزی ولے در هر قدم هوسے از دام وود دیبے ز رهزن داشتم

ولہ

رازِ غمِ عشقِ تو نهفتن نتوانم وز دل بزبان آید و گفتن نتوانم
قاصد ز برم زود شد و دیر بیامد آورد جوابے که شنفتن نتوانم
شوقِ سخنم با تو بسے هست ولیکن خواهم سخنے گویم و گفتن نتوانم
زین فکر که آئی درِ وے باز پس انگاه بیخواب بود دیده و خفتن نتوانم
طرزی منم آن غنچه که گر باد بهاری صد سال وزد نیز شگفتن نتوانم

ولہ

با همه دعوے لطف آن صنم شیرینم بغلط هم به پیامے ندهد تسکینم
همچو بسمل دلم از شوق بخون میغلطید اضطرابے عجبے بود شب دوشینم
اختلاطِ تو باغیار چو در دل گزرد پاره پاره شود از رشک دلِ غمگینم
روے درهم کشد و چین بجبین اندازد بے حجابانه گر از شوق ببوسیش جبینم

برلب بحر زیک قطرهٔ آبم محروم | دگران را همه سیراب بصحرا بینم

میبرد قافله سالار بغارت رختم | داد خویش از که بخواهم چکنم مسکینم

اگر از حد گزرد مدت هجران طرزی | شرط سعیست که هرگز ز طلب ننشینم

وله

به بزم غیر بدعوی به پیش یار شدم | ز من نگاه بدزدید و شرمسار شدم

ز دور خواند چو نزدیک او شدم خودرا | چنان نمود که گوی نخواند خوار شدم

برفت با همه وارستگی شکیب از دل | همینکه در سر راهی باو دوچار شدم

همیشه بخودم بود اعتماد قرار | چو غائب از نظرم گشت بیقرار شدم

بماند حسرت دیدار در دلم طرزی | که پیش ازان بسفر شد که سوی یار شدم

وله

پیرانه سرم سوخت ز سودای تو داغم | افروخته تر شد بدم صبح چراغم

تا سوز غم عشق توام در جگر افتاد | با شعله بود دست و بغل پنبهٔ داغم

ای شمع شبستان کسی بیتو درین بزم | بی نور بود چون شرر مرده چراغم

اے دوست کہ زنہار زمن یاد نیاری — یک لحظہ نبود ست زیادِ تو فراغم
رفتم کہ سبو در کشم از دور پیاپے — مضطر شدم و از کفم افتاد ایاغم
مجنونم و وحشت بود افزون ترم از بند — یکچند گزارید و مگیرید سراغم
طرزی چہ زند آب کنون شادی دوران — کاین آتشِ غم سوخت زدل تا بد ماغم

ولہ

تا منفعل از مردمِ بیگانہ نباشم — در شکوہ من از رنجشِ جانانہ نباشم
تا شکوہ زنا آمدن تو نکند کس — آئی برم آن لحظہ کہ درخانہ نباشم
چون بلبل و پروانہ ہمی نالم و سوزم — در عشق کم از بلبل و پروانہ نباشم
گویند یکاشانہ ام آئی برقیبان — یارب کہ من آن روز یکاشانہ نباشم

ولہ

ما بطفلی زغمِ عشق تو دلگیر شدیم — حالتے رفت کہ ناگشتہ جوان پیر شدیم
ہمچنان گشت کہ تقدیر تقاضا میکرد — ما بہ پندارِ خرد بر سرِ تدبیر شدیم
انتظارِ تو زحد رفت خدارا باز آئی — کہ بشوقت ہمہ تن چشم چو زنجیر شدیم

گفته بودیم شب وصل که خوشدل باشیم / ماندانیم چه رو داد که دلگیر شدیم

اندرون حرم خاص کسے بار نداد / گرچه اندر سر آن کوے بتدبیر شدیم

شد جوانی همه در حسرت اسباب نشاط / مفت ما اینهمه گو باش اگر پیر شدیم

درمیان من و او فصل نگنجد طرزی / بسکه ز آمیزش هم چون شکر و شیر شدیم

وله

لله الحمد که ما بر در شاه آمده ایم / بسر منزل مقصود ز راه آمده ایم

وائے گر باز بگردیم ازین در محروم / از همه سوے برین در به پناه آمده ایم

اندرین بزم ز بیتابی شوقیم خجل / نے حجابانه ز بس بیگه و گاه آمده ایم

خاک گویند ز فیض نظر اکسیر شود / خاک گشتیم و بامید نگاه آمده ایم

موج خون جگر از دیده چنان خاست ز غم / که درین موجه خونین بشناه آمده ایم

ما چه گوئیم که بر ما چه قیامت بگذشت / قصه کوتاه که با حال تباه آمده ایم

دهر گو دشمن جان باش و فلک تشنه خون / در پناه حرم ظل الله آمده ایم

شه بهاء الحق والدین که بتوفیق خدائے / از پئے خدمت او اینهمه راه آمده ایم

هوسِ قرب ندایم بآن شہ طرزی | پر گناہیم پئے عفو گناہ آمدہ ایم

ولہ

۱ نہان از من شکایتہای خود یکیک شنید از من | در آمد روبرو ناگہہ خوئی خجلت چکید از من

چنان ذوق شہادت گرم خونم داشت در مشہد | کہ می جوشید از ہر موے خونِ صد شہید از من

بظاہر گرچہ با من این زمان آمیزشے داری | ز اطوار تو ظاہر مے شود خواہی برید از من

یقین شبہے و لیلی شد بدیہا یم ز بدگویان | بسے عذر صریحی گرچہ در کوشش رسید از من

ز شرم محرمان رفتم فرو اندر زمین طرزی | بخلوتگاہِ وصل آن شوخ چون دامان کشید از من

ولہ

۱ خواہی بہر کہ ہمدمی اے رشک باغ کن | لیکن تمیز بلبل بستان و زاغ کن

گر بہرہ ام ز بادہ نباشد درین بہار | ساقی ببوے بادہ مرا تر دماغ کن

جز درد و داغ نیست نصیب دلم ز دہر | رحمے بحال این دل پر درد و داغ کن

از ہم جدا شدند رفیقانِ ہم سفر | اے مرد راہ ہمسفران را سراغ کن

طرزی بپاس خاطر رندان بادہ خوار | بگذر ز شرم توبہ و مے در ایاغ کن

ولہ

بخلوت ہم نیاید حرف مطلب بر زبانِ من — بباید کرد بسم اللہ ہمین شب امتحانِ من

بمن گوید ز شوخی با رقیبان اختلاط خود — کہ گر باشد چنان ہم بد باو نبود گمانِ من

بجاے گر دو کس باہم بسر گوشی سخن گویند — بیاد او بیفتد آتشِ حسرت بجانِ من

چنان ترسانم از مردم کہ آید ہر کہ سوی من — یقین کاملم گردد کہ دارد قصد جانِ من

دلم مشتاق عرض حال و مشکل حالتے دارم — نہ من دانم زبان او نہ او داند زبانِ من

ندانم تا چہ بیتابی اثر مضمون بدل دارم — کہ کلکم می تپد چون مرغ بسمل در بیانِ من

ز طرز خویش معذورم ز بہرِ مصلحت طرزی — مرنج از من بر آید شکوہ ات گر از زبانِ من

ولہ

دیدہ از نظارۂ رویش چمن خواہد شدن — گوش از لعل گہربارش عدن خواہد شدن

چون تو باشی کلبہ احزان من عشرت سرا ست — بی تو این عشرت سرا بیت الحزن خواہد شدن

بست پیمان با رقیب و میفریبم خویش را — با زآن پیمان شکن پیمان شکن خواہد شدن

از نواہاے پریشان بر سر خشم آرمش — کز پے بد گفتنم گرمِ سخن خواہد شدن

صورتِ دیوار رقصد از تماشاے رخش | حسن اگر اینست هر بت برهمن خواهد شدن
هر کسے را آرزوے هست و شوقے در ضمیر | زانمیان تا با که آنمه هم سخن خواهد شدن
پیر گشتیم و هواے عشق در سر همچنان | تیز تر خواهد شد این مے تا کهن خواهد شدن
وقت آن آمد که هر مرغِ سحر خوان در چمن | مست از بوے عروسانِ چمن خواهد شدن
خوش تسلی داد طرزی را نظیری زین سخن | عمر اگر باقیست رنجشها کهن خواهد شدن

وله

چون ز شهر آن آفتِ شهر و دیار آمد برون | خلقے از بهرِ وداع از هر کنار آمد برون
حالتے مے داشتم کز بهرِ تسکینِ دلم | هر که رفت اندر سرایم اشکبار آمد برون
داشت اندر پرده گوی اختلاطے با رقیب | چون شنید آواز پایم شرمسار آمد برون
یافتم در خلوتش تنها بکامِ دل شبے | حیلهٔ کرد و بزودی بهرِ کار آمد برون
میکشم منت ز جذبِ شوق بیتابی فزاے | نیمشب از خانه تنها بیقرار آمد برون
گر نبودش جستجوے غیر از بهر چه کار | تا سر کوے ز خانه چند بار آمد برون
مهربانیهاے او با من بدان غایت رسید | چون رسیدم بر درش از انتظار آمد برون

دوش طرزی بر درِ او آمد و از اتفاق — در گمانِ مدعی بے اختیار آمد برون

ولہ

درهجر خوش زییم بامیدِ وصال تو — دارم ملالتے بوصال از ملالِ تو

چون رفت ذکر غیر زما منفعل شدی — معلوم ماشد سببِ انفعالِ تو

چون نیست بخت آنکه ز وصلِ تو برخورم — باشد مدار زندگیم بر خیالِ تو

خواهی بیا و خواه برو راے راے تست — در دل نمانده آنهمه شوقِ وصالِ تو

طرزی چو نامِ یار شنیدی به بزمِ غیر — شد فاش رازِ عشق ز تغییرِ حالِ تو

ولہ

باهمه رشک رقابت هردم آیم سوے تو — نیست آن صبرم که یکساعت نه بینم روے تو

از تو هردم صد بدی خاطر نشانِ خود کنم — تا بدین حیله رود از دل خیالِ روے تو

محنتِ هجران کشیدم دوش هنگامِ وصال — عیشِ شیرین تلخ شد از نازکیِ خوے تو

خرم آن شب کز وصالِ تو بکامِ دل رسم — خفته باشم تا سحر سر بر سرِ زانوے تو

آشکارا با رقیبان هم سخن باشی ولے — مے نیارم این سخن از مصلحت بر روے تو

در گمان افتم که دارد مشورت از بهرِ وصل
هم‌سخن باشد کسی چون با کسی در کوی تو

گرچه صدق وعدهٔ خود دلنشینم کرده
اضطرابی دارم از طبعِ بهانه‌جوی تو

شب همه شب منتظر باشم که هنگامِ صبوح
سوی من آرد نسیم صبحگاهی بوی تو

جای آن دارد که از غیرت همی خود را کشم
چون بچشم خویش بینم غیر در پهلوی تو

گر دهی صد وعدهٔ وصلی ندارد حاصلی
اعتمادی نیست طرزی را بگفت و گوی تو

وله

کردم ز یاس قطع نظر از وصال او
تا آنکه رفته رفته شد از دل خیالِ او

شد منفعل ز شکوهٔ آمیزشِ رقیب
چندانکه منفعل شدم از انفعالِ او

گو باش خنده روی بمن هر دم از فریب
معلوم من شدست نهانی ملال او

هرچند اعتماد بحالش نداشتم
لیکن نبودم اینقدر آگه ز حال او

از من کند سؤال و من از تند خوییش
لرزم بخویشتن بجوابِ سؤال او

آن تشنه‌ام که بر لب جوی سپرد جان
لب تر نکرده از دمِ آبِ زلال او

طرزی نموده ترک ملاقات او ز رشک
لیکن نکرده ترک تجسس ز حالِ او

وله

زبس ناخوش شدم دوشینه از ناخوش ادای تو
درون تا گوشهٔ لبها پر است از شکوهای تو

صدای آشنا دوش از سر کوی بگوش آید
گمانم گر غلط نبود همین باشد صدای تو

بسوی دیدن و خندیدن از شوخی بروی غیر
ادای خوش نباشد آه ازین ناخوش ادای تو

اگر تنها بمن بیگانه شادم بدین نسبت
نباشد رشکم از خلقی که باشد آشنای تو

اگر میخواندی از دورم که مانع بودی اندر بزم
دگر پیشم مزن لاف وفا دیدم وفای تو

شدی همجام با اغیار و منکر میشوی اکنون
ز بهر امتحان بوئیم لعل جانفزای تو

باندک التفات کرد رسوای جهان طرزی
ندارد طاقت زور مئے مرد آزمای تو

وله

دل مے تپد بشوق رخ دلستان تو
باز آکه بے تو جان بلب آمد بجان تو

شیرین نشد بـبوسهٔ لب آرزوی من
دارم شکایت از لب شکر فشان تو

در شهر رفته شهرت سامان بزم عیش
امشب که بود تا بسحر میهمان تو

شاید که پے رود بدر خانهٔ رقیب
از نقش پا براه بجوییم نشان تو

منکر مشو ز قصهٔ شب ورنه بیدریغ	یک یک عیان کنم بتو راز نهان تو
حالم چنین خراب نگشتی ز درد دل	گر مهربان شدی دل نامهربان تو
پنداشتی که خسرو ثانیست در غزل	استاد نظم طرزی شیرین زبان تو

ولہ

امشب شده خوش غیر سر رہگذر از تو	انگار که دارم چه قدر با خبر از تو
بیتابم ازین غم که شدی همسفر غیر	دانم چه بود کام دلش در سفر از تو
دوشینه سوے خانه شدی از برم اما	رفتی بسر کوے رقیبان حذر از تو
دل بر کنم از مهر تو از رشک رقیبان	تا چند کنم اینهمه خون جگر از تو
یک روز بسویم نظر لطف نکردی	کردم ز ستمهاے تو قطع نظر از تو
دارم خبرے موے بموز آنچه تو کردی	کے بود گمانت که شوم با خبر از تو
طرزی شده از شوق بجاے که تو بودے	آنجا خبرے یافت بجاے دگر از تو

ولہ

بسکه منع من کنند از کوے تو	گهه گهے قاصد فرستم سوے تو

دشمنِ جانِ خود از غیرت شوم — چون نگاهِ من فتد بر روے تو

میرم از رشک رقابت اے اجل — گر فرشته نیز بیند سوے تو

هر کجا باد صبا بویت برد — من همانجا میروم بر بوے تو

بے تو باغِ شادمانی بیصفاست — اے بهارِ شادمانی روے تو

گرچه گلها را بود خوش رنگ و بوے — هیچ گل نبود برنگ و بوے تو

عطسه پیچد در دماغ حوریان — از شمیم زلف عنبر بوے تو

اعتمادے نیست بر لطفت مرا — همچو طرزی می شناسم خوے تو

وله

از ناخوشیِ خوے تو آزرده ام از تو — صد ناوک کاری بجگر خورده ام از تو

با غیر سخن گفتنی و سویم نگهت بود — آه این چه ادا بود که خوش کرده ام از تو

شاید که تسلی شوم اندر شبِ هجران — با خویش پیامے بلب آورده ام از تو

رازے که بدل بود بیامد بزبانها — دریاب که صد چاک شده پرده ام از تو

رفتم که بوصلش رسم از ناز همی گفت — طرزی سرِ خود گیر که آزرده ام از تو

وله

دوش رفتم بسوے خانهٔ تو
بوسه دادم بر آستانهٔ تو

آه ازین غم که چون کنم آواز
بر نخیزد صدا ز خانهٔ تو

آخر اے بیوفا کجا باشی
که نیابم همی نشانهٔ تو

هر که از مردمیست بیگانه
بے تکلف بود یگانهٔ تو

رفته بدنامی تو کوے بکوے
شهره برگشت از فسانهٔ تو

جز ملال فراق و حسرت وصل
حاصلم نیست در زمانهٔ تو

کے بماند بمدعی چو نماند
با من آن لطف جاودانهٔ تو

طرزی از طرز گفتگو فهمید
بهر نا آمدن بهانهٔ تو

وله

دیدی سوے رقیب چو او دیده سوے تو
با او نشد بمصلحتے گفتگوے تو

دارم شکایتے ز جوابِ سلام غیر
وقت سلام گرچه نشد رو بروے تو

هرگز مبر گمان جدائی ز سوے من
دارم ولے یقین جدائی ز سوے تو

شرم آیدم ز ذکر از آنها که کرده | فارغ نشین که هیچ نیازم بروی تو
ای ابر فیض مایه تو کم چه می شود | گر تشنه خورد دم آبی ز جوی تو
می بین بسوی طرزی دلخسته یک نظر | در خون طپد چو طائر بسمل بکوی تو

وله

شوم خشنود چون بینم بخود ناخوش ادای او | که باشم هم سخن با او ز بهر شکوهای او
نگر با غیر اندر پرده شغل بوسه بازی داشت | غلط میکرد در گفتار لعل جانفزای او
بیک لطف دروغش آنقدرها خوشدلم از صدق | که پندارم همین مخصوص من باشد وفای او
عنان اختیار ماست اندر دست خود رائی | که باشد حکم حکم او و باشد رای رای او
رود از پیش ار بیگانه وار آنم خجل نبوم | مرا کاریست طرزی با نگاه آشنای او

وله

قاصد مگر دروغ بود داستان تو | زیرا که یافتم متزلزل بیان تو
دانم که گفته‌ام بد و بهر فریب خویش | گویم دروغ گفته کسی از زبان تو
صد حیله با من از پی آزردگی کنی | دانسته که می نروم ز آستان تو

گر همزبانی تو بهر کس چنین بود — دانم رقیب نیز شود همزبانِ تو

رنجیده میروی ز بزم بهر زبان مگر — میداری اعتماد که گیرم عنانِ تو

آنانکه میروند ز پیشم شبِ فراق — آواز میکنم همه را در گمانِ تو

طرزی ز همزبانی تو میشوم خجل — هر لحظه شکوه اش گذرد بر زبانِ تو

ولہ

هرچند روز و شب بعذابم ز خوی او — نتوانم اینکه شکوه کنم روبروی او

آن بختم از کجاست که بینم جمالِ دوست — این بس که گهگهی شنوم گفتگوی او

خوش آنکه غافل آید و آهسته از قفا — گیرم بدست سلسلهٔ مشکبوی او

ترسم ببزمِ غیر نشانش دهند خلق — پابست کرده ام برهِ جستجوی او

داغِ دلم چو لاله شود تازه در بهار — بی آن گل شگفته و بی رنگ و بوی او

نومیدی از وصال ز اندازه میرود — اما نمیرود ز دلم آرزوی او

همراهِ خویش بردمش و منفعل شدم — گستاخ دید طرزی شیدا بسوی او

ولہ

گوشهٔ چشم بود بر روے تو	تا چه گوید چشم مضمون گوے تو
هر زمان گوئی که فردا هم بیا	تا روم امروز از پہلوے تو
همچنین تا با تو باشم هم سخن	هم سخن باشم بهم زانوے تو
بدگمانی مضطرب دارد مرا	چون کسے آید همی از کوے تو
هر زمانے پیشِ من باشی ولے	نیست آن یارا که بنیم سوئے تو
از وصالت اینقدر مارا بسست	گاه گاہے میرسم در کوے تو
رنجشے میداری از ظهری بدل	یافتم از طرزِ گفت وگوے تو

ولہ

تا بوصل خویشتن امیدوارم کردهٔ	زان شکایتها که کردم شرمسارم کردهٔ
از فریب وعدهٔ وصلے خوشم کردی ولے	شب همه شب مضطرب از انتظارم کردهٔ
دور از چشم تو بودم تا بیا سایم ہمے	باز گویا از نگاہے بیقرارم کردهٔ
گشته باشی شاید از گستاخیم آزرده دل	وز حیا ناگفته چیزے شرمسارم کردهٔ
از حصولِ کامِ دل بر من چه منت مینهی	گاه گاہے خوشدل از بوس وکنارم کردهٔ

منعم از دیگر بتان و داشتن محروم خویش
از تو منت میکشم پرهیزگارم کردهٔ

خوب میدانم که ممکن نیست از من ترک تو
از ستمهاے پیاپے بردبارم کردهٔ

باهمه مردم شناسی قدر من نشناختی
حیف کز بدگوئی اغیار خوارم کردهٔ

برده تا بر زبان خویش طرزی نام او
چو سپند روے آتش بیقرارم کردهٔ

ولہ

با وفاداران دیرین بیوفائی این همه
آشنائی آنهمه ناآشنائی این همه

چشم در چشم رقیبان داری از ما شرم دار
در میان بزم یاران بیحیائی این همه

میکنی با غیر در محفل بسر گوشی سخن
بیحجابی اینهمه بے اعتنائی این همه

در بر ما بودی و از یک اشارت بیحجاب
همره اغیار رفتی بیوفائی این همه

دوش رفتی شادمان سر بر سر زانوے غیر
بیوفا یارا بیاران غم فزائی این همه

آخر اے بیدرد رحمے بر ضعیف ناتوان
بر نمی تابد کسے رنج جدائی این همه

شهرت بدنامی او عام و با من روز وصل
در سوال بوسه عرض پارسائی این همه

دیدیم رنجیده و از لطف کردی یک نظر
رنجش از دل بر کران شد دلربائی این همه

شرط دانش نیست طرزی کز غمِ آن بیوفا
با همه ترک تعلق جان گزا ئی اینهمه

ولہ

ای ز رنجش جان ما در پیچ و تاب انداخته
نے سبب در هر سخن طرحِ عتاب انداخته

آمد اما از حیا سر در گریبان حجاب
وا نگهے صد عقده در بند نقاب انداخته

دوش از شوخی بمن گفتی که بد گفتی مرا
این مزاحم تا سحر در اضطراب انداخته

در ملاقات نخستین جرأت وصلش نشد
بیجا بهای اویم در حجاب انداخته

شاد شو طرزی که از بهر وداع این و آن
یار امشب خویش را بر رخت خواب انداخته

ولہ

وفای وعده امشب میکنی ای کام جان یا نه
بخلوتگاهِ من از لطف باشی میهمان یا نه

بخلوت با تو خواهد کرد گستاخی رقیب امشب
ندانم کاین خبر باشد ترا خاطر نشان یا نه

نمی یابم بیاری در مزاجت هیچ استقلال
همی ترسم که با من هم بمانی مهربان یا نه

بود در خاطرم صد داستانِ شوق و اندیشم
که هنگامِ وصالِ او بیاید بر زبان یا نه

من آن مرغم که بستم دل درین گلشن نمیدانم
که بندم در چمن فصلِ دگر هم آشیان یا نه

همان به کاندرین ره همچنان گرم طلب باشی — دهد از منزل مقصود اگر حضرت نشان یا نه

ببزم خاص او از شوق امشب میروم طرزی — درین اندیشه ام در خواب باشد پاسبان یا نه

وله

قاصد احوال من آن شوخ بداند یا نه — ببر از من بر او نامه بخواند یا نه

هر کسی حال خود امروز بیارو خواهد — من در اندیشه که این نیز بماند یا نه

بزم خالیست ز اغیار دل آزار هنوز — باز هم از عادت پیشینه بخواند یا نه

قاصد من سوی او رفت ولی مضطربم — که بدین حوصله پیغام رساند یا نه

شب به بزمش روم اندور رجالش بینم — از رهِ لطف بنزدیک نشاند یا نه

غیر باز آمد و جا یافت بمجلس بیهات — مهرش اندر دلِ او ریشه دواند یا نه

جان بلب آمده از تشنگیم در تب هجر — شربت وصل مرا نیز چشاند یا نه

امتحان میکنم از مرگ خود او را طرزی — اشکی از دیده بهر گم بفشاند یا نه

وله

نیست ممکن که درین غمکده خوشدل باشی — گرچه با کوکبهٔ سنجر و طغرل باشی

میرود قافلهٔ همسفران از چپ و راست | حیف باشد که تو در خواب بمنزل باشی
راه نا امن و رفیقی نه و رهزن بکمین | جائے آن نیست کزین مرحله غافل باشی
شهر ویران شده و برق بخرمن زده است | همچنان در پے اخذ و جر حاصل باشی
بنشیننده محمل نظرے نیست ترا | محو آراستگی پردهٔ محمل باشی
خوبی آن نیست که روے خوش و زیبا داری | خوبی آن ست که مطبوع شمائل باشی
نرسد بوے دلے گرچه زهردم لیکن | اندران کوش که بارے همه تن دل باشی
عاقبت ره بسر منزل مقصود بری | گرچنین سعی کنان بسر منزل باشی
گرفتد بر تو نظر شاه بهاؤالدین را | طرزی از یک نظرش عارف کامل باشی
اے شهنشاه ملک خوے بسویم نظرے | چند از حال من غمزده غافل باشی

وله

دیر آمدی و شکوه نکردم خجل شدی | گویا ز دیر آمدنت منفعل شدی
مارا بر آستان تو روے نیاز بود | آیا چه روے داد که آزرده دل شدی
آیا چه حرف بود که گفتی بگوش غیر | بردی بمن گمان شنیدن خجل شدی

ز دل نمیرود خلشِ بدگمانیم — در کوچهٔ رقیب ز بس متصل شدی
شب بکام بوالهوسان گر نبودهٔ — هنگام پرس و جوی چرا منفعل شدی
ا مد شدم ببزم شما را خبر نشد — ای دوست با رقیب چنان مشتغل شدی
طرزی ز سادگی تو در حیرتم که دوش — بیموجب آمدی و بخلوت مخل شدی

وله

ز خوی تو یکسان بودم وصل و جدائی — نی شکوه اگر رفتی و نی شکر گر آئی
ا رفتهٔ آزرده بصد جای رود دل — ای بی سبب آزرده ز عشاق کجائی
باز آی که از شوق تو ما چشم براهیم — ای از برِ ما رفته چرا باز نیائی
دانم که نبود است ضروری سفر تو — کردی مگر این حیله تو از بهرِ جدائی
آزرده دلیم آنقدر از ناز و عتابت — سوی تو نه بینیم اگر روی نمائی
بگشای سرِ سلسلهٔ مشک فشان را — تا بر سرِ آفاق کند نافه کشائی
هر چند که اکنون سر اغیار نداری — لیکن نه شکیبد دلم از وسوسه زائی
گفتی که ز باران نرسیدم تو امشب — باران چکند چون تو همی حیله نمائی

طرزی زکجا خامۂ مشکین رقمِ تو	آموختہ اندازِ غزالانِ ختائی

ولہ

دوش در مجلسِ رندان مے آشام شدی	بادہ ناخوردہ بشہر اینہمہ بدنام شدی
از برِ ما شدی امروز نہانی بر غیر	از کجا تا بکجا اے بتِ خود کام شدی
نشدی بہر فریبم برِ اغیار بکوے	لیکن از بہر اشارت بلبِ بام شدی
تا چہ در گوش تو گفتند حریفان از من	دیدی از دور مرا بر سرِ دشنام شدی
عیبِ من نیست اگر با چو تو بدنام شدم	عیبِ تست اینکہ با غیار تو بدنام شدی
حذر از صحبت او باش کہ سودے نبری	بعد بدنامی اگر نیک سر انجام شدی
میزند خلق مرا طعنہ و من دم نزنم	تا برندانِ جہان ہمدم و ہمجام شدی
ہیچگاہے بمرادے نرسیدی طرزی	گر چہ اندر سرِ کوئے سحر و شام شدی

ولہ

امشب بکجا خفتی و مہمان کہ بودی	اے غنچۂ خندان گل دامان کہ بودی
بے روے تو شد تیرہ شب ماہ چشم	شب تا بسحر شمع شبستان کہ بودی

از زهر فراقِ تو شده تلخ مذاقم | شیرین صنما در شکرستان که بودی
پیداست ز طورت اثر مستی دوشین | در بزم که میخوردی و مهمان که بودی
لعلِ تو که بوسید و زبانت که مکیدست | ای نوش دهان چشمهٔ حیوان که بودی
آزرده دل از مجلس خاص تو که رفتست | آویخته از ناز بدامان که بودی
ای مرغ قفس خون بجگر کرد صفیرت | در صحن چمن مرغ خوش الحان که بودی
چون مرغِ خزان دیده خموشی ز چه طرزی | در موسم گل بلبلِ بستان که بودی

وله

درین خیال محالم که یارِ من باشی | بروزگار همین دوستدار من باشی
ببوسهٔ ز وصالت نمی شوم قانع | خوش آنکه شب همه شب در کنارِ من باشی
کنی بسوی رقیبان نگاهِ دزدیده | چو واقفِ تو شوم شرمسار من باشی
ز حد گذشت جفای تو بی سبب ترسم | خجل ز شکوهٔ بی اختیار من باشی
کنون ز وصلِ تو هستم بدین قدر راضی | که گه گهی سر راهی دوچار من باشی
نگاه مست ز شوخی بسویم اندازی | بلای خاطر پرهیزگارِ من باشی

اگرچه نیست بگیرائیِ تو صیادے | امید هست که روزے شکارِ من باشی
کجاست مونس شبهاے تارِ من طرزی | مگر تو مونسِ شبهاے تارِ من باشی

ولہ

باز آزرده زیاران وفادار شدی | باز همصحبتِ اغیارِ دل آزار شدی
مے تپد دل که کجا بودهٔ امشب ورنه | بارها از برم اے دلبرِ عیار شدی
از وفاے تو مرا اینهمه امید نبود | که بریدی ز من و همدمِ اغیار شدی
دارم اندیشه ز وضعِ تو خدا حافظ باد | باز در محفلِ رندان قدح خوار شدی
آفرین باد برین شیوهٔ بیباکیِ تو | آشکارا بر قیبان سرِ بازار شدی
روز اول سخن ما نشنیدی ایدل | خجل از کردهٔ خود عاقبتِ کار شدی
از تو آزرده شد آن شوخ زخجلت طرزی | چون بدانست که زو واقفِ اسرار شدی

ولہ

مے شدم دور از ان جان جهانی در پے | خواست زده یک شهر و بر نهانی در پے
بهر یک لحظه رود گر ز برم تا سر کوے | میفرستم و صد جا سوی نهانی در پے

یار در پہلوے اغیار وز غیرت از بزم | میروم لیک بحسرت نگرانی در پے
میشد از پیش من از شوق بسوے دگرے | روے میداشت پے رفعِ گمانے در پے
میرود روبقفا ہمرہِ غیر از سرکوے | تا نباشد بکمین سوختہ جانے در پے
صف صاحب نظران گشت تپان چون بسمل | نظرے کرد چو آن آفتِ جانے در پے
طرزی از حیرت وغم بود بجا وقت وداع | شد زبیتابی دل بازدوانے در پے

ولہ

از وصل غیر بہرچہ انکار میکنی | وین طرفہ ترکہ اینہمہ اصرار میکنی
دانم چہ رفت دوش میان تو ورقیب | با من خلاف واقعہ اظہار میکنی
صد بار گفتمت کہ تو بدنام میشوی | لیکن پسند صحبت اغیار میکنی
دارم یقین لطف نہانت بمدعی | منکر مشو گر اندکے و بسیار میکنی
ہر شب دہی بدل شدگان وعدہ وصال | لیکن وفاے وعدہ باغیار میکنی
با دوستان اذیت بیحد ہمیدہی | با دشمنان عنایت بسیار میکنی
در کوے غیر رفتن واز رشک سوختن | طرزی غیور باشی و این کار میکنی

وله

زحد بگزشت اندوهِ جدائی
کجائی اے انیسِ من کجائی

بپرس از ماچہ خون داریم دردل
ترا بازیچہ باشد جدائی

دو سہ سال از فراقت رفتہ گویا
خدارا از دو سہ روزے کجائی

نے آئی وعذرے ہم نخواہی
مگر خواہی تو ترک آشنائی

چہ آید حرف مطلب برزبانم
سخنہائے دگر با من نمائی

مگر خواہی برید از من باخر
کہ یا ہم از تو بوے بیوفائی

زاطوار تو دانستم کہ با من
کنی صد حیلہ از بہر جدائی

خوشا روزے کہ برغم رقیبان
بعینِ انتظار از در درائی

بود یارِ وفادارِ تو طرزی
نمیدانم از و ناخوش چرائی

وله

چند در آرزوے آن مہِ کامل باشی
چند سر در سرِ اندیشۂ باطل باشی

میبری شوخی از اندازہ برون اینچہ اداست
کہ نہان گشتہٗ از دیدہ و در دل باشی

لیلی از پردۂ محمل بنماید بتو روے
قدمے چند اگر همرۂ محمل باشی

بخت اگر نیست نیرزی بجوی در بازار
فرض کردم کہ ز اعیانِ افاضل باشی

دعویت حیلۂ دیدار بود روز جزا
جائے آن نیست کہ شرمندہ ز قاتل باشی

بد یارے کہ در و بیخردان در کارند
شرط دانش نبود اینکہ تو عاقل باشی

شب ہمہ شب بخیال تو ہمیگفتم دوش
اضطراب دلم از چیست چو در دل باشی

لاف زہدت بود آن لحظہ مسلم طرزی
کہ بخلوت برِ آن حور شمائل باشی

ولہ

شب بیتو چسان بگذرد اے یار چہ دانی
خونباریِ این دیدۂ بیدار چہ دانی

اے مرغِ چمن ماندہ ز کنج قفس آزاد
بیتابیِ مرغانِ گرفتار چہ دانی

اے بیخبر از درد کہ باشی بسلامت
کیفیت دردِ دل بیمار چہ دانی

خوش ساختۂ صحبت رندان سرِ کو
تو قدر رفیقانِ وفادار چہ دانی

دوشینہ بیک حیلہ برفتی ز برِ من
دلجوئیِ عشاقِ دل افگار چہ دانی

آزردہ کنی نے سببی خاطرِ یاران
کارے کنی امّا روشِ کار چہ دانی

طرزی سبک از راه بمنزل برسیدی	احوالِ غریبانِ گرانبار چه دانی

ولہ

یله در بزمِ رقیبان طرب آئین باشی	پیش ما آئی و آزرده و غمگین باشی
یکنی صد سخنِ شوق لغیر از شوخی	نزد ما کم سخن از حیلهٔ تمکین باشی
وے دل سوے رقیبان جفاجو داری	ظاهر اگرچه با ایشان بسرِ کین باشی
خ گوئی بجوابِ سخنِ اهلِ وفا	شکر افشان بر رقیب از لبِ نوشین باشی
مهٔ شوق نوشتم بتو از بیتابی	بجوابے چه خوش ار باعثِ تسکین باشی
همه تلخی یک عمر بیک چشم زدن	دل فریب همه از خندهٔ شیرین باشی
بخشے داری و پنهان کنی از من طرزی	این نه طرز یست که زو لایقِ تحسین باشی

ولہ

نگاه هوش ربائے که داشتی داری	فریب مهر و وفائے که داشتی داری
مگر بسوے تو دستم شود دراز امشب	فزود شوق و حیائے که داشتی داری
ز بس ضعیف مزاجم ز هیچ میرنجم	تو صلح جنگ نمائے که داشتی داری

کدورتے بدلت از من وز سادہ دلی	گمان برم کہ صفاے کہ داشتی داری
بصلح مصلحتے میفزیبی ودردل	ہمان خیال جفائے کہ داشتی داری
بہانہ جویم و بردارم از تو دل لیکن	ببل ربودن اداے کہ داشتی داری
بکام غیر شد آن بیوفا و زو طرزی	ہمان امید وفاے کہ داشتی داری

ولہ

چہ گنہ کردہ ام کہ بیزاری	گنہم نیست جز وفاداری
۴ دیدہ ام خوابے امشبے کہ زدل	نرود لذتش بہ بیداری
اے خوش آن روز وصل کز شوخی	خود مرا در بغل بفشاری
سر پایے بہر کہ خواہی دار	نیست چون بامنت سیریاری
عہد کردی و باز برگشتی	کاش آن عہد را بیاد آری
اے کہ با غیر میروی بسفر	ترک یاران چرا روا داری
ہم برامید عفو تست اگر	کنم اصرار بر گنہگاری
آشکارا شدی بہ طرزی	بتکلف زما نہان داری

وله

نگه بر تودهٔ گل غلطد از رخسار او گوئی
جماد آید برقص از شوخی رفتار او گوئی

خیابان گلستان ارم شد پردهٔ گوشم
بهاران ریزد از رنگینی گفتار او گوئی

ز رویش بر ندارم چشم اگر یک لحظه معذورم
نمیگردد نگاهم سیر از دیدار او گوئی

لبم از شکوه می بندد فریب وعدهٔ وصلش
باندازی که میباشم خجل ز اقرار او گوئی

نه عیب اوست گر پیچیدگی میدارد از لکنت
بلب میرقصد از ذوق ادا گفتار او گوئی

نه از رحم است حاشا در گذشت ار از سر خونم
نداند هیچکس اندازهٔ آزار او گوئی

ببینم تا که میگوید جواب این غزل طرزی
که آید بوی اعجاز از همه اشعار او گوئی

وله

میشدم همره دلدار براهی در پی
تا بجانم بغضب کرد نگاهی در پی

یار آگه نه و اغیار فتاده بگمان
رفتم آهسته باو چون سر راهی در پی

شب یلدای غمم را سحری نیست مگر
ور بود میرسدش روز سیاهی در پی

آن اسیرم که چو بگریخت فرو ماند براه
آمد اندر نظرش گرد سپاهی در پی

از پئے رفع گمان در سر رہش طرزی	گاہ در پیش ہمی رفتی و گاہے در پے

ولہ

امشب ترا بسے طلبیدم نیامدی	وز غم کشیدم انچہ کشیدم نیامدی
رفتی باین بہانہ کہ می آیم این زمان	شب تا سحر ز شوق تپیدم نیامدی
امید پرسشے ز تو میداشتم ولے	اینک بحال مرگ رسیدم نیامدی
آیند دوستان ز براے وداع دوست	پہر ہمین سفر بگزیدم نیامدی
اندیشہ از معانقہ کردی بروز عید	تا شام انتظار کشیدم نیامدی
...ید اشتم شکایت کم آمدن ز تو	طرزی ز شرم گفت و شنیدم نیامدی

ولہ

نگاہے سوے غیرے کام جان کردی نکو کردی	بحر فے خاطر او شادمان کردی نکو کردی
نشادی نامہاے سر بمہر غیر میخواندی	چو ناگہہ آمدیم از ما نہان کردی نکو کردی
نجاے رفتن تو بود ہنگام وصال امشب	مرا زین رفتنِ خود بدگمان کردی نکو کردی
خجل گشتی ز طعن غیر گویا ہمچنین بودست	مرا ہم منفعل از دوستان کردی نکو کردی

نپرسیدی سبب ازمن چو در بزمت نرفتم دوش	مگر خود را بمن نامهربان کردی نکو کردی
نمی آئی بسویم برخلافِ عادتِ پیشین	زمن قطعِ تعلق ناگهان کردی نکو کردی
وفادارِ توایم اما همین شرطِ وفاداریست	بوصلِ غیر مارا امتحان کردی نکو کردی
بدرد آمد دل بیتابم از ناکامیِ طرزی	نداری کام در سوائے جهان کردی نکو کردی

ولہ

بکجا دوش میهمان بودی		که دمِ صبح سرگران بودی
یاد باد آن که از محبت من	ق	درپے ترک خانمان بودی
عادتِ خویشتن مگردان باز		همچنان باش کانچنان بودی
بودهٔ خوشدل از خوشامدِ غیر		گر بظاهر نه خوش ازان بودی
بر تو صد آفرین کنم طرزی		آزمودم ترا همان بودی

ولہ

رفتیم ز بزم تو ز ما یاد نکردی	گاهے به پیامے دلِ ما شاد نکردی
یک روز نرفتست که آزار ندادی	یک لحظه نبودست که بیداد نکردی

ناساختہ جا گرم برفتی لب شب وصل	ای دوست دمی خاطر ما شاد نکردی
صد خانۂ دل رفت بتاراج فراقت	یک خانہ ہم از وصل خود آباد نکردی
در شہر دلی کز تو نیازردہ بود نیست	این خوی کہ داری کہ دلی شاد نکردی
طرزی ز شہیدان وفا چو تو ندیدم	صد زخم بدل خوردی و فریاد نکردی

ولہ

بیا ای مونس جان از کجائی	کہ آید از تو بوی آشنائی
رہائی گرچہ ممکن نیست زین بند	کنم دل خوش بامید رہائی
چنان گردیدہ گویا کہ گاہی	ترا با من نبودہ آشنائی
بوعدہ میکنی خوشدل ولیکن	شب وعدہ ہمین حیلہ نمائی
بجان مضطرم از شوق وصالت	چہ باشد گر شبی از در درآئی
سخن کردم بتقریب سوالی	بگویش رفتم از وضع گدائی
بناگاہ بشنوی روزی ز یاران	کہ طرزی مرد از درد جدائی

ولہ

جان برلبم از شوق تو اے یار کجائی | اے جان من اے مونس غمخوار کجائی
از مصلحتے هیچ نگویم ز تو ورنه | دانم که تو اے یارِ وفادار کجائی
رفتی و بگفتی که همی زود بیایم | نا آمده چون عمر دگر بار کجائی
صد حیله کنی از پے نا آمدن خویش | اے دلبر حیلت گر عیار کجائی
باز آئی که در هجر توام حال خرابست | اے بیخبر از حال من زار کجائی
خطے ننویسی و پیامے نفرستی | اے کرده سفر همرهِ اغیار کجائی
ترسم گل دیگر شگفد اے گلِ خندان | نا رفته بسیر گل و گلزار کجائی
طرزی همه شب منتظر آمدنت ماند | شب تا سحر اے دولت بیدار کجائی

رباعی

ایّامِ نشاط و کامرانی بگذشت | دوران سرور و شادمانی بگذشت
نا یافته لذّت جوانی از عمر | تا چشم بهم زنم جوانی بگذشت

وله

باز آئی که سخت بیقرارم بیتو | خونابهٔ دل ز دیده بارم بیتو

یادِ تو کنم ہر نفس و میگریم	در گریہ چو ابر نو بہارم بیتو

ولہ

رفتی بسفر وفا شعاری این بود	دادی غم ہجر غمگساری این بود
یک حیلہ نمودہ ترک یاری کردی	اے دوست مگر کہ شرطِ یاری این بود

ولہ

لختے بہ نشاط و شادمانی بگزشت	لختے بملال و دلگرانی بگزشت
دیدیم بسے خوابِ پریشان شبِ عمر	بیدار شدیم و زندگانی بگزشت

ولہ

از دور چو بنگرد ہمی یار مرا	برخیزد و خوش کند بگفتار مرا
بیرون ببرد بحیلہ گفتارم	در محفل او تا نبود بار مرا

ولہ

آمد برِ من بحیلۂ یاریِ من	بنشست بلطف بہرِ دلداریِ من
آمد بلبم چو حرفِ مطلب برخاست	این بود نتیجۂ وفاداریِ من

ولہ

گویم که وفای وعده اقرار کند | اقرار نه یک دو بار صد بار کند
حالی دارم ز شوخی او که مپرس | نی وعده وفا کند نه انکار کند

ولہ

خواهیم وفای وعده در تاب رود | صد حیله کند به بزم احباب رود
بیدار بود شب همه شب با اغیار | در خانهٔ ما آید و در خواب رود

ولہ

آمد شد او نهان بکوی اغیار | میدانم و بر زبان نیارم زنهار
ترسم کند آمد شد خود در ظاهر | این راز نهان باو کنم گر اظهار

ولہ

با هر که نشینم از پی دفع حزن | گر دوست بود حزین شود چون دشمن
گوید سخنی که خاطر آزرده شوم | گر هم بر رضای خویش و مرنجم هم من

ولہ

دوشینه شدم زشوقِ وصلش بیتاب	رفتم که مگر رسم بوصلش بشتاب
زدور کشید پاسبانش آواز	اے خانه خراب آن پری رفته بخواب

ولہ

قاصد که برفت از برِ من سویش گرم	بازآمد و پیش من نیاید از شرم
یا آن بت بدخوے پیام نشنید	یا بشنید و نشد دل سختش نرم

ولہ

عیدست و دمِ معانقه آن مہ عید	زاندیشهٔ بوسه پرده بر روے کشید
چون پرده چو ز روے او کشیدم رنجید	یک بوسه نداده روے از من پیچید

ولہ

یاری که زہجر او بریدم زہمه	در یاری او جفا کشیدم زہمه
بیوجه برید از من و آمیخت بغیر	نشنیدنی چند شنیدم زہمه

ولہ

گویند نہان شدی ببوے اغیار	ہر چند که باورم نباشد این بار

با اینهمه چون خوے ترا میدانم
دل میشود م زرشک بیصبر و قرار

ولہ

از دست زمانہ عاجز و مسکینم
وز حادثہ دلشکستہ و غمگینم
زنہار کہ در جہان ملاذی نبود
جز بارگہہ شاہ بہاء الدینم

ولہ

گفتم کہ شود یار من آن آفت جان
در یاری او بریدم از ہر دو جہان
او یار من نگشت ہرگز بغلط
لیکن شدہ دشمنم ہمہ پیر و جوان

ولہ

در دہر اگر کسے صفا آئین ست
دانم کہ برادرم نظام الدین ست
در عمر اگر بود کم از من گو باش
در رتبہ فزون ترست انصاف این ست

ولہ

ہر صبح نمایم از مناہی توبہ
وز ہرزہ درآی و ملاہی توبہ
چون شام شود فسق و فجور آغازم
گوئی کہ کنم ز بے گناہی توبہ

تا کے بہوائے نفس مائل باشی — تا چند بفکرہائے باطل باشی
ہیہات کہ عمر در گزار است ہنوز — طرزی ز مآلِ کار غافل باشی

ولہ

بر عاصی و سخت روسیاہم یارب — آمرزشِ خویش از تو خواہم یارب
ہر چند کہ جز گنہ نیاید از من — محروم ز لذتِ گناہم یارب

ولہ

یارب کرمے کہ دل پریشانم من — در چارۂ کار سخت حیرانم من
از شوخیٔ نفس ہرچہ کردم کردم — از کردۂ خویشتن پشیمانم من

ولہ

سرخوشم کہ طبیعت لاابالی دارم — نشتر بجگر ز شعر حالی دارم
با ہمنفسان نکتہ سنجم انسیست — زینجاست کہ انس با جمالی دارم

ولہ

دیوان غزل کہ سلک دربست یقین — ترتیب نمودہ ام باصرار این

باشد کہ بیادگار ماند ازمن | بر روے زمین چو من روم زیر زمین

واسوخت

وقت آن شد کہ زلب آہ و فغان برخیزد | نالہ ہاے شرر افشان ززبان برخیزد
فتنہ در ہر طرف از خواب گران برخیزد | پردہ از پردگیِ راز نہان برخیزد

پر شود شہر ز آوازۂ رسوائی من
قاف تا قاف رود شہرت شیدائی من

باز بیتابیم افزود خدایا چہ کنم | باز ناسور کہن تازہ شد آیا چہ کنم
طاقت ضبط ندارم من رسوا چکنم | نکنم راز نہان را اگر افشا چہ کنم

داغ بر دل ز غم پردہ نشینی دارم
آتش اندر جگر از شعلہ جبینی دارم

شوق او صبر و قرار از دل دیوانہ برد | خواب از چشم من آن نرگس مستانہ برد
بخت آن کو کہ مرا بر در جانانہ برد | کہ کشد دست من از ناز و بکاشانہ برد

ہر شب از سوز غمش آہ جگر تاب کشم
ہر دم از یاد رخش چہرہ بخوناب کشم

حالم از دوری دیدار دگر گون باشد
گرچہ از رنجش بیجاش دلم خون باشد
اضطرابے ز غمش دمبدم افزون باشد
بردلم تا چہ فسون خواندہ کہ ممنون باشد

نظرے سوے منش نیست ندامت اینست
رہ ے دل باد گرے ہست قیامت اینست

بخیال تو من ایدوست چنانم کہ مپرس
غرق خون از دل خونابہ چکانم کہ مپرس
آنچنان از تپ ہجر تو تپانم کہ مپرس
بجحیم از نفس شعلہ فشانم کہ مپرس

گر دہم شرح فراق تو جگر پارہ شود
کوہ اگر بشنود از جاے خود آوارہ شود

رفتی از نا خوشی و باز نیائی باز آ
چند در خون تپم از سوز جدائی باز آ
جست و جوے تو ز حد رفت کجائی باز آ
آخر اے خسرو خوبان خطائی باز آ

شوق وصل تو بدل برق جہانم زدہ است

آه ازین برق که در خرمن جانم زده است

نبود اے شوخ وفادار تر از من دگرے — بخم زلف گرفتار تر از من دگرے
در جهان نیست دل افگار تر از من دگرے — نیست پیش تو مگر خوار تر از من دگرے

حال یاران وفادار ندانستی حیف
قدر عشاق دل افگار ندانستی حیف

در سر کوے تو بسیار دویدیم عبث — بهر تو از همه آزار کشیدیم عبث
از رفیقان وفادار بریدیم عبث — طعن اغیار دل آزار شنیدیم عبث

حیف با اینهمه زنهار بما یار نهٔ
مائل صحبت یاران وفادار نهٔ

بے سبب شکوه ز احباب روا میداری — خاطر آزرده ز اصحاب وفا میداری
لطف با غیر و بما جور و جفا میداری — چه جواب است چه پرسند چرا میداری

گر رضاے تو همین ست بما یار مباش
هرچه خواهی بکن اما بر اغیار مباش

گر به بینم نگهِ خویش کنی سوی زمین
ور بگویم سخنی میفگنی چین به جبین

گر کنم عجز و نیازی به روی بر سرِ کین
خویش را در حرمِ وصل نمائی غمگین

هیچ نارفته خطا اینهمه بیزار شدی
هیچ نا کرده گنه بر سرِ آزار شدی

چند بینم ز تو آزار برآزارِ دگر
خون کنم در جگر از غمزهٔ خونخوارِ دگر

از پئ وصل کنی هر سحر اقرار دگر
هر شبی خوش گزرانی ببرِ یارِ دگر

همدمِ غیر ترا بینم و نادیده کنم
بشنوم از همه کس طعنه و نشنیده کنم

مایهٔ زندگیم بود وصالِ تو مرا
راحت دیدهٔ و دل بود جمالِ تو مرا

شادئ وصل بدل شد بملال تو مرا
نیست از وصل نشان غیر خیالِ تو مرا

گر وصالِ تو نباشد بخیالِ تو خوشم
بخیالِ تو من از یاد وصالِ تو خوشم

بتو دل داده‌ام بسیار پشیمانم من
از دل آزارئ تو سخت پریشانم من

کام نایافتہ در محنت ہجرانم من
چارۂ کار نمیدانم و حیرانم من

شہرۂ شہر بعشق چو تو خود کام شدم
بہرہ از عشق ہمین بود کہ بدنام شدم

آہ ازین رنجش بیوجہ میانِ من و تو
ہمہ را نہ سخنہا زبانِ من و تو

حیف ازین مہر خموشی بدہانِ من و تو
فاش گردد بجہان رازِ نہانِ من و تو

حاصلِ این ہمہ جز شہرت و رسوائی نیست
ماہم این رنجشِ بیوجہ ز دانائی نیست

غرض اینست کہ ہمصحبتِ اغیار مباش
باہمہ دستِ دغل بر سرِ بازار مباش

با حریفانِ خرابات نشین یار مباش
بغلط نیز دگر در پئے این کار مباش

گر چنین سوے رقیبان سحر و شام روی
دارم اندیشہ ازین شیوہ کہ بدنام شوی

حل این نکتہ سحر ہا بدعا میخواہم
غیر را خواہی از انسان کہ ترا میخواہم

کہ ترا اینقدر اے شوخ چرا میخواہم
مردنِ خویش ازین غم ز خدا میخواہم

قسمت این بود که خون در دلِ اغیار کنم
الله الله بچه تدبیر ترا یار کنم

میلِ تو با دگرے دانم و تدبیرے نیست — وز ملالِ تو پریشانم و تدبیرے نیست
زنده در گور ز هجرانم و تدبیرے نیست — با اجل دست و گریبانم و تدبیرے نیست

تو چه دانی که ز هجران چه بجان میگذرد
بے وصالِ تو شبِ ما بچه سان میگذرد

دوش پنهان ز تو در کوچهٔ اغیار شدم — آنچه میجستم ازانجمله خبردار شدم
واقف از حالِ ملاقاتِ تو این بار شدم — هم ازانجاست که از وضعِ تو بیزار شدم

گر بپائی که درآئی ز درم در بندم
ور درائی بنظر از تو نظر بر بندم

بسکه رنجیده دل آزرده ز خوی تو روم — باشم افسرده دل و از همه کس دور روم
حاش لله که دگر باره بسوی تو روم — با همه تشنه لبی بر لبِ چشمهٔ تو روم

تا دمِ بازپسین ترکِ ملاقات کنم

کافرم کافر اگر هیچ مدارات کنم

نیست روزے کہ زدستِ تو جفاے نرسید
وز جفاے تو بسر تازہ بلاے نرسید

آہ ازین درد کہ دردم بدواے نرسید
وز گلستانِ وفا بادِ صباے نرسید

دانم از خوے تو خود کام چہ خواہد بودن
دل گواہست کہ انجام چہ خواہد بودن

گرچہ طرزی ز جفاے تو بجانست ہنوز
وز اداے تو دل آزردہ ہمانست ہنوز

لیکن از شوقِ تو در خاک تپانست ہنوز
تمناے تو بیتاب و توانست ہنوز

گر شود خاک ہمان دل نگران خواہد بود
در دلش جاے تو تا حشر ہمان خواہد بود

تقریظ دیوان من نتائج طبع وقاد معنی آفرین حافظ سید محمد نظام الدین نظامی تخلص برادر حقیقی مصنف سلمہ اللہ تعالی

خداوند سخن آفرین راسپاس کہ دیوان غزلیات مولانا المبجل المفخم اخی المعظم فخر العلماء ملک الفصحاء سید محمد قطب الدین داداور علی طرزی تخلص چنانکہ دل میخواست بقالبِ طبع درآمد

و مشتاقان سخن را دستمایهٔ شادی شد غزلهاے شور انگیزش نمک پاش سینه فگاران و اشعار درد آمیزش اضطراب افزای دلهاے بیقراران۔ جائیکه بجس گزارش از وقوع گوے سخن رفته است پنداشتی که آن واقعه پیش نظر است۔ بیان سوز اشتیاق و مصائب فراق و درد انتظار و رشک اغیار در رگ جان نشتر جان ستان می شکند و در سینه آتشے جگر سوز میزند از هر شعرش بوے گداز دل می آید و هر بیتش خبر از سوز درون میدهد از بازپسین سخن سنجان میرزا اشرف جهان قزوینی و ولی هروی و وحشی یافقی و غیرهم بطرز عاشقانه علم شهرت برافراشته و غلغله در جهان انداخته اند اگر بسبک و رنگ هی مولٰنا المعظم درین راه بایشان عنان بعنان رفته اند بلکه قدمے فراتر نهاده اند۔ بالجمله از صفاے کلام و حسن بیان و شوخی استعارات و رنگینی عبارات و اشعار بلند و ابیات دلپسند و مضامین عالی و معانی عالی انچه جداگانه در مجموع دیوانهاے ایشانست آنهمه درین یک سفینه موجود است۔ و با اینهمه این نظم جانفزا بدل نزدیک است و طرفه تاثیرے دارد و منشا این چیزے دیگر است که خداے بخشنده بهر که خواهد بخشد ۵ شاهدان نیست که موے و میانے دارد ✦ بندهٔ طلعت آن باش که آنے دارد ✦ ازینجاست که سخن سنجان والا نظر این کلام معجز نظام را

بدیدۂ قبول درنگرسته اندوزبانها بہ تحسین کشادہ ے قبول خاطر ولطف سخن خداداد است

الٰہی این گلشن تازہ بہار معنی از خزان حوادث درامان بادا امید کہ دیوان قصائد غرا عنقریب

رنگ طبع ریزد۔ نمیقہ العبد المسکین خادم الحفاظ محمد نظام الدین عفی عنہ در سنہ یکہزار وسہ صد ونوزدہ ہجری ۔

تقریر دلپذیر اعنی تقریظ بینظیر تراویدہ قلم اعجاز رقم غواص قلزم سخن ماہر علم وفن حکیم سید محمد حسن متخلص بہ حسن سلمہ اللہ تعالٰی

بنام خدائے سخن آفرین	سخن را زبان ودہن آفرین
زبان را باندازۂ لفظ وحرف	نشان دادہ از ماجرائے شگرف
بہر حرف صد معنیٔ دل فروز	فروزان ترا زشعل نیمروز
گراز نور معنی پرست آن دل ست	نہ دل زآتش و باد و آب و گل ست

حبذا جلوۂ خورشید زار معانی کہ دیدہ وران روشن سواد را فروغ بینش ازدست۔ پردہ کشاست

مرحبا خندہ نوبہار مضامین کہ خوش نفسان عشرت نہاد را سرمایہ نازش دردست چہرہ نما۔ الا اے

رہ نورد جادۂ ادب دانی وا ے زاویہ نشین کوچہ سخن رانی اگر یکے تفرج کنان بگلستان سخن

درآئی وبگلکدۂ نظم چشم تماشا برکشائی چمن چمن گلہائے شگفتہ بینی۔ کہ بالوان مختلفہ نظر فروز

نظارگیاں ندوبشمایم جداگانہ روح افزاے تماشا بینان اگر از اسماے این ریاحین ریاض سخن شرح رود بطومارہا درنگنجد و بدفترہا درنیاید لاجرم زانسو قطع نظر کردہ وعطف عنان نمودہ از مقتضاے کُلُّ جَدِیدٍ لَذِیذٌ بسخنوری نشان میدہم کہ افصح الفصحای این دیار است و ابلغ البلغاے روزگار مفخر متقدمین ست و زرابیدہ متاخرین۔ ناظم فقید المثل شاعر عدیم المثال۔ لطیف الطبع لطیف الفکر بدیع الخیال شیوا زبان عذب البیان ماہر دلایق سخنوری سرمایہ ہزار نازش خاقانی و انوری مولنا سید محمد قطب الدین دلاور علی فوجدار ریاست الور المتخلص بطرز سلمہ اللہ تعالی بیا اے نظارگی وبشوق تمامتر دیدہ دل برکشا و در انفس النفائس فکرت وقادش بتوجہ خاص نظرکن تا بینی کہ درہاے فیض بر روے صاحبدلان کشادہ اند وگہرہاے گنجینہ معانی در جیب اہل نظر فشاندہ۔ الحق این صحیفہ گرانمایہ از حضرت مصنف والاپایہ۔ کارنامہ ایست مطبوع و گلدستہ ایست مرغوب۔ آرے ع زفرق تا بقدم ہر کجا کہ می نگرم ٭ کرشمہ دامن دل میکشد کہ جا اینجاست ٭ بیچارہ حسن کورسواد کہ از کمال نے برگی و نوائی و نے مایگی ادب بستعداد تقریظ نگاری و مدحت گزاری این کلام بلاغت نظام ندا شت آنا جمال این شاہد نظم حیرانی دل از کف ربود کہ سطرے چند بخواست از خامہ تراویدو ارمغاں حضر طبع پیشکش گزرانیدہ

بر قطعہ ذیلی اکتفا نمود **قطعہ**

حسن ترکیب و بیان طرزی | شاہد لطف و زبان طرزی
حد پرواز نظرہاست مگر | پایۂ رفعت و شان طرزی
ریزۂ قند و شکر مے بارد | لکۂ ابر زبان طرزی
بگذر از ہند و بایران دریاب | عالمے مرتبہ دان طرزی
آفتابے بنظام نظم است | اے کہ پرسی ز نشان طرزی
ہمہ با انوری و خاقانی | ہمعنانست زبان طرزی
نظمِ او شاہدِ حال ست کہ ہست | قوتِ ناطقۂ زان طرزی
سود صد غالیہ بر نافۂ چین | نفسِ مشکِ فشانِ طرزی

پیر گشتند جوانانِ عجم
حسن از طبع جوان طرزی

قطعۂ تاریخ دیوان بلاغت نشان ریختۂ کلک گہر بار جادو نگار ناظم فصیح البیان شاعر طلیق اللسان مولانا ابو المحمود الحاج سید کفایت علی علوی تلمیذ و برادر زادہ حضرت مصنف عم فیضہ

نوید اے سرخوشان عالم حرف | کہ در جوش ست صہبائے معانی
ز نظمِ حضرتِ طرزیست امروز | گلستان سخن در گلفشانی
نہ در جادو طرازی نو طلسمے | مرتب نسخۂ معجز بیانی
سوادش را فضائے جانفزائی | بیاضش را ادائے دلستانی

خوشا طرزی خوشا دیوان طرزی | چه دیوان دفتر شیوا زبانی
چه دیوان مظهر انوار فکرت | چه دیوان منظر حسن معانی
چه دیوان گلبن نازک خیالی | چه دیوان گلشن رنگین بیانی
چه طرزی کز دم معجز طرازش | دگر گیهان یافت طرز باستانی
به خسرو همزبان در بذله سنجی | به سعدی همنفس در نکته دانی
کلیم افتاده خود بهش مگر یافت | ز گفتارش مذاق لن ترانی
کلامش غازهٔ روی کمال است | بیانش روکش نظم فغانی
ز بحر فکر علوی در تاریخ | اگر فهم عین الفاظ و معانی

قطعه تاریخ طبع دیوان از شاعر بی‌بدل سخنور بی‌مثیل حضرت رضای عالم سخن را مسیح حکیم محمد عمر فصیح دهلوی موطن الوری مسکن حفظه الله تعالی عن الشرور والفتن

زهی طرزی و نظم دلکش او | که ارباب نظر را هست محبوب
به دهلی آمده در قالب طبع | بخط و طرز و تقطیع خوش اسلوب
فزوده جان ز الفاظ دل افروز | ربوده دل ز دست از معنی خوب
بحسن خوبی و لطف مضامین | جهانی طالبش او هست مطلوب

فصیح خسته سال طبع او را
بهجری زد رقم دیوان مرغوب
١٣١٩ھ

مطبوعه مطبع مجتبائی دهلی ماه رجب سنه ١٣١٩ھ مطابق ماه اکتوبر سنه ١٩٠١ع

